

навіны гаспадарскія

ЧАРГА НА АТРЫМАНЬНЕ ЖЫТЛА звычайне праз 28 гадоў — калі захаваюцца ціперашнія тэмпы будаўніцтва. Сёняня агулам па краіне сваіх кватэраў ня маюць 570 тыс. чалавек, з якіх чвэртка чакае ўлаўзінаў ужо за 10 гадоў. Між тым, 24% будаўнічых трэстаў Беларусі ў сьнежні працавалі са стратамі.

АЦІПЛЕНЬНЕ І ГАРАЧАЯ ВАДА падаражалі на 10%. Ціпер за камуналычнымі паслугі даводзеца плаціць недзе на тысячу рублёў больш.

ПРАЕЗД У ГРАМАДЗКІМ ТРАНСПАРЦЕ па Менску будзе каштаваць ад 100 да 150 рублёў. Падышку зробіць у лютым ці сакавіку. І гэта толькі палова ад реальнага кошту праезду.

СЯРЭДНІ ПАМЕР ПРЫЗНАЧАНЫЙ ПЭНСІІ у сьнежні 2001 г. склаў 65 тыс. рублёў, ці 76% ад мінімальнага спажывецкага бюджету пэнсіянера. Сярэдні памер пэнсіі па ўзроўні склаў 68,2 тыс. рублёў, па інваліднасці — 60,3 тыс. рублёў, у выпадку страты кармільца — 41,5 тыс. рублёў. Сацыяльная пэнсія складае 26,2 тыс. руб. Реальный памер месячнай пенсіі, скарэктаванай на індэкс спажывецкіх цэнтраў на тавары і паслугі, у сьнежні 2001 г. па параўнанні са сьнежні 2000 г. павялічыўся на 22%, а па-радынні з 1 лістападам 2001 г. зменшыўся на 5%.

НЯ МЕНШІ ЗА 843 МЛН. ДАЛЯРАУ мае атрымаць урад ад продажу акцый 6 прадпрыемстваў нафтакімі. Гэта наваполацкая "Нафтан" і "Палімір", гарадзенскі "АЗОТ", магілёўскае і сьветлагорскіе "Хімвалакно", бабруйская "Белшына". Прэзыдэнт канцэрну "Белнафтахім" Іван Бамбіза цвердзіць, што дзяржава будзе па-ранейшаму кантроліруць прадпрыемствы, дык інвестары павінны захаваць усе сацыяльныя ўстановы, што належалі заводам. Змагацца за права валодаць акцыямі найлепшых прадпрыемстваў краіны будуть толькі расейцы — кампаніі "Слаўнафта", "Лукойл", "Ітэра", "Сібур", "Сургутнафтагаз" ды "Амтэл".

ПІЗЗАВОД "КРЫНІЦА" можа застацца ў руках дзяржавы. Кампанія "Балтыка" ніяк ня можа дамовіцца з урадам аб кошце кантрольнага пакету акцыяў бровару. Спачатку беларускі бок быў згодны на 13,3 млн. даляраў, потым запатрабаваў удвая болей і вось ужо паўгоду цвёрда стаіць на сваім. "Балтыка" фактычна прыпыніла рэконструкцыю "Крыніцы" і зъбіраецца звязаць адмысловую набытас для яе аbstыяльванне назад у Расеко.

АДЛУЧАННАЯ ЭЛЕКТРЫЧНАСЦІ на 10 прадпрыемствах Гарадзеншчыны. Сярод іх — лідзкая "Лікафарба", гарадзенская "Радыётэхніка" ды "Мастыдрэва". Яны не разылічыліся за электрычнасці.

43 КІЛЯГРАМЫ ЗОЛАТА купілі грамадзяне і прадпрыемствы Беларусі са жніўня, калі Нацбанк распачаў вольна гандляваць ім. Найбольшым попытам карысталіся злыткі ў 1 і 5 грамаў — іх прадалі каля 1,5 тысячы. Кілаграмовых злыткаў коштам пад 100 тыс. даляраў прадалі ўсяго 13 разоў.

ТЭЛЕВІЗАРЫ З ПЛОСКІМ ЭКРАНАМ сёлета пачне зъбіраць "Гарызонт". Нашыя тэлевізоры будуть таньнейшыя за эўрапейскія і японскія аналагі.

РАЗЬМЕРКАВАНЬНЕ летасць атрымалі 92% выпускнікоў ВНУ, да месца працы "даехалі" 72% маладых спэцыялістаў.

ТОЛЬКИ БЕЛАРУСКІЯ ПЛЯШКІ можна будзе здаць у прыёмных пунктах. Гэткай пастановай Міністэрства эканомікі хоча падтрымаць айчынных вытворцаў шклатаў.

У КОЖНАЙ КРАМЕ з красавіка будуть самастойна вызначаць гандлёвую надбабу на большасць тавараў, за вынікамі харчавання і дзіцячай відліні. Ціпер максимальная надбаба складае 30%.

КАМЭРЦЫЙНЫЯ ШАПКІ прыбяруць з цэнтральных вуліцаў сталіцы. Для іх створаць адмысловыя гандлёвые комплексы ў больш зачішных месцах.

Сяржук Іваноўскі

АХВЯРЫ ЗІМЫ

Многія любіць зіму — бляюткі рыпучыя снег, лёгкі марозік. Але часта яна бывае бязълітаснай: не зважаючы на рухавасць, "сто грамаў", цэплюя шкарпяткі ѹ швядры, яна студзіць кроў, пазбаўляе пальцаў, а то й забірае жыцці. Мой дзядзька, які шабашыў на поўначы Расеі, расказваў, як там штосену зъбіраюць дзялянкі "падсіненікай" — замерзлыі узімку людзей. Ёсьць, на жаль, свае "празескі" і ў Беларусі.

Рэкорд па колькасці абмарожаных трывмае зіма 1978—79 г., калі тэмпература сягала мінус 38. Тады ў Менску на колькі дзён спыніўся грамадзкі транспарт, лопаліся батарэі. Толькі за два дні, 28 і 29 сьнежня 1978 г., у сталічных больніцах зъвярнуліся паўсотні абмарожаных. А колькі не зъвярнуліся!

Сёлета зіма таксама выдалася лютай. Па краіне ўжо абмарозіліся з паўтысячы чалавек. Але гэта, як кажуць лекары, звычайная штогадовая колькасць ахвяраў (параўнайце: у Москве з пачатку году замерзлі 270 чалавек (летасць — 112). Толькі трэцяя частка зь іх — валацугі і беспрытульныя. Рэшта — проста нецвярзозы. У Москве за гэты самы час мароз-вявода загубіў 314 чалавек. У Беларусі з абмарожаньнямі ў больніцах зъвярнуліся 350 чалавек. Дакладная колькасць летальных выхадаў не падлічана.

лісты ў рэдакцыю

* * *

Летасць у сярэдзіне сьнежня я меў тэлефанаваныне зь Беларускага радиё з прапановай на супрацоўніцтва ў абоўленай праграме як літаратор-перакладчык.

Сама ж па сабе пры之作ная, але насыцярожвала просьбу падаць тэкст выступу на папярэдні прагляд, інакш кажучы — на цэнзуру. На радыё, дзе гвалтам душыца голас душы, гэта зъява натуральная, але супрацоўніца з такім радыё — ганебна.

Васіль Сёмуха, літаратор-перакладчык, праваслаўны, віцэ-прэзыдэнт Беларускага біблійнага таварыства

Праграма — да лепшага

Я катэгорычна за разъмяшчэнне праграмы тэлебачаныня у Вашай газцы. Нехта кажа — "навошта"? Дык з-за аднаго таго, што яна адзіная праграма, якая друкуецца па беларуску (апроч "Звязды"). Даўно хацелася мець беларускую праграму... А што да цікавых лістоў — будуць і яны. І тэлепраграма, па-моему, не перашкаджае падшыўцы газеты. Яна, думаю, зъмешчана на да лепшага.

Антош Цыбуля, Стары Полацак

Вільня нашая

Дзякую за нумары "НН" — асабліва за два калядныя. Штуршком да напісаныя ліста ўсё-такі стала старонка зь вершамі Чэслава Мілаша. Хачу вас папрасіць, калі магчыма, хоць найдробнейшымі літарамі друкуйце побач з перакладамі вершаў з польскай, расейскай, украінскай тэкст на мове арыгіналу. Скажаце — "НН" для Беларушчыны, а я скажу — і для навучання Беларусчыне. Час такі цікавы зараз.

Наконц "плачу над Вільній", нашага ў польскага. Можа, палякам і шкада Вільні, як шкада чужога, якое некалі было прысабечаным, а Вільня — нашая! Дык аддай каму сваё сэрца, руку ці нагу!

А мене асабіста, як і Чэславу Мілашу, добра, што Вільня стаіць, што яе любіць і аб ёй клапоцяцца...

Аліна Калеснік, Пінск

Руслан Равяка, Баранавічы

Сяржук Іваноўскі

больніцу абмарожаных нападлітку звычайна перадае міліцыя, знаходзячы іх на ходніках, у суметах, на лаўках. Выклікаюць "куткую" і простыя мінакі.

Пры лёгкім абмарожэнні, калі скора яшчэ ружовая і ня страціла адчувальнасці, можна саграваць абмарожаныя часткі цела масажам ініяціўнай амбарам. Амбарам зімінай ўчасткі цела бледныя і зіранцівельны, гэта не падыдзе. Патрабны ўнутраны сур'ёз гаражым пітром.

У адным Менску гэтай зімой да дактараў з абмарожэннямі зъвярнуліся болей за 80 чалавек, зь іх чацвёрта дзяцей. Самаму зімерыту — ўсяго гоўдзік, маці вынесла яго на двор "пагуляць" ды ператрымала там. Тroe чалавек ў стаўліцы замерзлі да съмерці. Апошній ахвярай стала жанчына, выцягнутая з сумёту пад

Людзі мерзнуть адноўлькава

З сярэдзіны кастрычніка ў Польшчы насымерць замерзлі 270 чалавек (летасць — 112). Толькі трэцяя частка зь іх — валацугі і беспрытульныя. Рэшта — проста нецвярзозы. У Москве за гэты самы час мароз-вявода загубіў 314 чалавек. У Беларусі з абмарожэннямі ў больніцах зъвярнуліся 350 чалавек. Дакладная колькасць летальных выхадаў не падлічана.

Начальнік Галоўнай управы лячэбна-прафілактычнай дапамогі Міністэрства аховы здароўя Беларусі Аляксандар Цыбін дае прастую параду не абмарожацца — ўсялае апранацца. Трэба напляваць на моду. Ен распавеў, што ў 1930-х жанчыны павальна пачалі хвараць на мэнінгіт з-за таго, што фарсілі ўзімку ў лёгкіх каплялюшках. Гэткія каплюшкі пачалі з'яўляць сябе "мэнінгітамі". Так што беражыце галовы.

Ігнат Чакацкі

Міліцыя аховае лебедзяў

Незвычайны клопат узялі на сябе супрацоўнікі Кобрынскага ГРУУС. Шторанцы яны спускаюцца пад стари мост на Мухаўцы, дзе вада не замарзае, каб падкарміць хлебнымі акрайцамі ды іншымі прысмакамі чародку белых лебедзяў, што зв'яжыліся на паліцілі ў вырай.

І.Хведаровіч, Берасць

Ахвяры ў Баранавічах

Вялікія маразы даліся Баранавічам у знакі. Аднай і адліга не прынесла палёгкі: людзі сталі часцей падаць і калечыцца.

Як распавеў загадчык траўматычнага аддзелу Баранавіцкай больніцы Іван Нямара, падчас марозу зъяўляюцца ў сьнежні — пачатку студзеня — ампутацый. У асноўным гэта п'яніцы й бамжы. Цяперак вельмі шмат народу зъяўляюцца ў больніцу з рознымі траўмамі. Толькі ў апошнюю нядзелью, 20 студзеня, калі не працавалі паліклінікі, у гардзенскіх піліклініках зъяўляюцца 44 чалавекі з пераломамі, страсеннем мазготу і ўдарамі.

Руслан Равяка, Баранавічы

з усей краіны

Шклойскі Лас-Вэгас

За Шкловам на Лысай гары пабудуюць культурна-забаўляльны цэнтар. Кажуць, ідэю падказаў Уладзімер Канаплёў. Будуць кавярні, дамкі для сямейнага адпачынку, канцэртная пляцоўка, спартовая зала. Начальнік відэрасці Лысая гары — месца гульбішча ведзьмакоў і чарцей.

Магілёўскія съяўтлафоры

Спэцыялісты Магілёўскага інстытуту прыкладнай оптыкі распрацавалі новыя съяўтлафоры. Ён спажывае ў 5 разоў меней элекрычнасці, мае гарантаваны тэрмін працы 10 гадоў, а каштует ўдвая менш за імпартныя аналагі.

Сымон Глазштэйн, Магілёў

Хварэюць на трыхінэлэз

У Слоніме — успышка трыхінэлэзу (гэта такія дужка ўздлівія глісты). Шпіталізаваныя пяцёра. Яшчэ ў восьмёх лёгкай форме захвораныя. Крыніцай заражэння стала мяса ўпаляваных дзікоў, якое не прайшло адпаведнай вэтэрынай экспертызы. Зъяўляўся трыхінэлэз і ў Сяньне на Віцебшчыне — там захварэлі пяць чалавек. Каб не заразіцца, траба правіцца мяса свойскіх і дзікіх жывёлай у вэтэратарыях. Летасць на трыхінэлэз хварэлі 33 чалавекі, у 2000 г. — 69.

Паводле "Газеты Слонімскай"

Яўген Доўгель: “Кантралёры перастараліся, шукаючы карупцыю”

Паводле інфармацыі Сусьеветнага банку, Беларусь па-ранейшаму мае самую нерэфармаваную эканоміку сярод дзяржаваў СНД. Зрэшты, і самую жыцьцязадайную таксама. Прэм'ер Навіцкі абвясціў: пры ўсіх цяжкасцях ёсьць 4% росту па агульнім аб'ёме вытворчасці, а ў прымысловасці — нават болей. Чаму ж тады пачалося закручванье гаек у прымысловасці (40-ы ўказ) і хвалі арыштаваць накрые дырэктарскі корпус? На пытанні “НН” адказвае эканаміст Яўген Доўгель, старшыня рады Міжнароднага клубу дырэктараў, прэзыдэнтам якога да апошняга быв арыштаваны Міхаіл Лявонав.

Яўген Доўгель: Цяжка зразумець, ёсьць тыя посыпехі ці не, бо, каб нешта вымяраць, трэба мець адзінку вымярэння. Чым вымяраеца ўсё ў эканоміцы? Мерай вартасці — грашыма. Аднак нацыянальная беларуская горшы ў гэтай якасці не выкарыстоўваюцца, а далёк абаваліўся летасць аж на 7%. Кіраўнікі прадпрыемстваў не падзяляюць аптымізму наша афіцыйнае статыстыкі. У людзей німа пэўнасці ў заўтрашнім дні. Аб працы ўраду Навіцкага нам даводзіша меркаваць перш за ўсё па ўрадавых справаздачах і статыстычных паказчыках. Альтэрнатывных эканамічных назіраньняў німа... Але сам Навіцкі як прэм'ер знаходіцца, я лічу, на сваіх месцы, іншай кандыдатуры зараз я ні бачу. Макраэкономічныя рашэнні ён прымае на горшыя, чым прэм'еры іншых краінаў СНД. Але можна, на маю думку, прымакь куды больш эфектыўныя навукова аргументаваныя эканамічныя рашэнні.

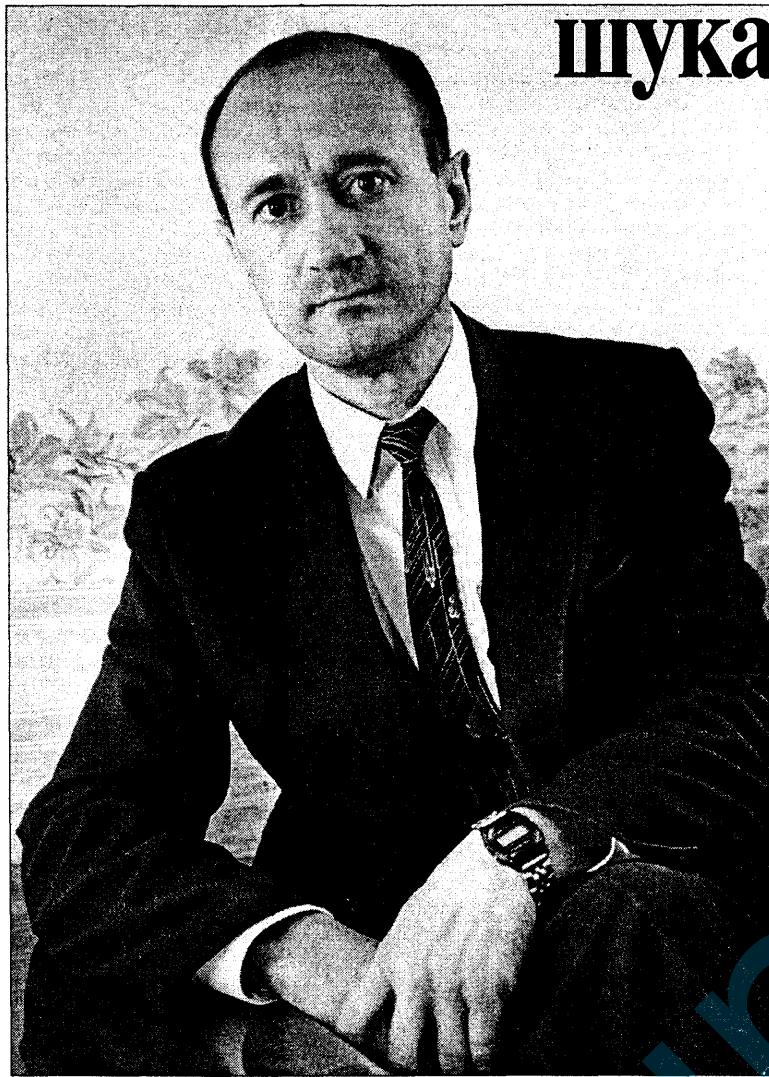
“НН”: Якія, напрыклад?

Я.Д.: Міжнародны клуб дырэктараў амаль штоўквартальнага дасылаў ва ўрад за подпісам прэзыдэнта клубу, ніядуна арыштаванага дырэктара МТЗ Міхаіла Лявонава, прапаноўва па рафармаванні розных напрамкаў беларускай эканомікі. У лістападзе 2001 г., напрыклад, па пытаннях рэструктурызацыі вытворчых адносін, стварэння на прадпрыемствах умоваў для разъвіцця камэрцыйнага разылку, фармавання ў рабочых высокіх матывацый да працы і разъвіцця сродкаў вытворчасці.

Усё гэта работалася, каб актыўізаваць працу нашых прадпрыемстваў, павялічыць іхнью канкурэнтадольнасць, паспрыяць прытоку інвестыцый. Каб пайшлі інвестыцыі, патрэбны дэльце элемэнтарныя рэчы. Па-першое, гарантія, што інвестар гэтых сродкаў ня згубіць. Па-другое, ён павінен яшча бачыць, што займее ў нас прыбылак, прынамсі, на меншы, чым дзе-небудзь у Нямеччыне ці Японіі. Трэба, каб з капіталу не вылічаліся анікія падаткі, пакуль ён не паступіць да нас, і наагул, браць падатак варта, толькі дачакаўшыся прыбылку ад зробленага і прададзенага інвестарам прадукту. Дзяржава ж, калі паступіць інвестыцыі, у любым выпадку будзе застрахаваная ад минусу ў буджэце. А будуць прыбылкі ад інвестыцый — будуць і дадатковыя паступленні. Нездарма Мантэск’ё казаў, што падаткі — такая рэч, дзе мудрасць патрэбная як нідзе. У нас усе хібы ў эканоміцы спароджаныя, лічу, памылкамі менавіта ў падаткаўбляданы.

“НН”: Якія прыхаваныя небясьпекі ніясуць інвестыцыі?

Я.Д.: Інвестыцыі — гэта добра, калі гэта ўкладаны, уліваны энэргія ў прадпрыемства, новыя працоўныя месцы, прыбылкі, падаткі. Скупіць ці на скучыць беларускія прадпрыемствы? Калі прадпрыемства стала, трэба яго ратаваць. Магчыма — і прадаваць. Лепш за ўсё праз аўкцыён. Але можа быць так, што і з укладзеным замежным капіталам хворае прадпрыемства не акрыле і не запрадае. Тады й іншыя замежныя інвестары

будуть асцыдерагацца ў нашыя заводы горшы ўкладаць. Калі Менскі аўтазавод прадае за 50 мільёнаў кантрольны пакет акцыяў, то бок палову даходаў, з умовай, што атрымае інвестыціі на гэтую суму, — страху тут яшчэ німа. Але ўдалынікі кантрольнага пакету могуць зрабіць тут, у Беларусі, вытворчасць нізкарэктабельнай, каб асноўны даход атрымліваць яго тут, а, скажам, на рухавіках Яраслаўскага заводаў: падымоць кошты на рухавікі і, як гаспадары Яраслаўскага заводау, загадваюць купляць толькі іх, а нікія іншыя. Таму пры акцыянаванні патрэбна захаваць кантрольны пакет за беларускімі бокамі. А яшчэ лепш — вызначаваць залатыя японскія прызы, калі права ўласнасці адасабляеца ад права кіравання: кіруе самы таленавіты мэнеджэр з задачай атрыманні як мага большага прыбылку. Тады трэба толькі правільна ацаніць кошты, па якіх будзе прадаваць акцыі нашых прадпрыемстваў. Мы ацэньваем аbstaliavannye на зямлі, але асноўнае на гэта. Напрыклад, мэтар зямлі ў Токіі каштуе каля 200 тысяч даляраў. Але Японія — гэта ж край сьвету, а ў нас перакрыжаваныне шляхоў, географічны цэнтар Эўропы і палітычны цэнтар СНД. Калі стварыць тут зручныя ўмовы для прадпрымаліцтва, інвестары падступу ў чаргу ўстануць і МАЗ будзе каштаваць не 50, а 500 мільёнаў даляраў. А можа, і мільярды. Вось ад чым трэба весьці гаворку. А ў цяперашніх умовах реальны кошт МАЗу, можа, і меншы за тыя 50 мільёнаў, што дae “Сібал”.

А каб стварыць такія ўмовы, прывабныя для інвестара і выгодныя для сябе, патрэбная реформа падатковай сістэмы. Трэба браць падатак з прыбылку, а не на прыбылак, скасаваць падатак на дабаўленую вартасць. Патрэбныя змены ў матываціў ды аплаце працы, каб прыбылак прадпрыемства наўпраст адбіваўся на заробках кожнага працоўнага. І хай зарплата да ўзроўню спажывецкага бюджету наагул ня будзе аблкладацца падаткам.

Мы павінны даказаць таксама, што ў нас моцная нацыянальная валюта. Для гэтага трэба прывязаць

павелічэннем золатавалютных рэзерваў, гэта значыць накапленнем у дзяржаве даляраў ЗША. Беларускія рублі мусіць быць надзеленыя нацыянальнымі актыўамі, акцыямі прадпрыемстваў, а не на даларамі — вось што павінна стацца галоўным у валютнай палітыцы дзяржавы.

“НН”: Як Вы ставіцеся да ідзе стварэння навукова-прамысловых групаў, што будуть складацца з шэрагу аднапрофільных прадпрыемстваў і навукова-даследчых інстытутаў?

Я.Д.: У сьвеце ідзе глябализацыя. Напрыклад, аўтамабілі нельга рабіць на дробных прадпрыемствах. Нездарма аўтамабілевытворцы яднаюцца, каб вытесніць канкурентаў. Пры стварэнні навукова-прамысловых групаў трэба найперш вызначыць стратэгічныя нацыянальныя прадукты, з якімі Беларусь здольная лідзіраваць у сьвеце. Гэта могуць быць трактары, тэлевізоры, грузавікі, станкі, лён... Напрыклад, з трактараў будаваньнем: ствараюць сынтыкат, вызначаюць им галаўное прадпрыемства, якое вядзе стратэгію, падпрадкоўвае сумежныя, прыцягвае інвестораў. Кажам, што мы і так маем 8%, а будзе мець 18%. І ўсім кіруе мэнеджэр, абрани па конкурску. Каб нельга было нешта правіць пракурорскімі работнікамі ці кантралёрам. Кепска спраўляеца — замена. А каб на стаў злодзеем і клуа ўсё сваё ўменне дзеля прыбылку, трэба даць яму якую-небудзь тысячную долю працэнту з даходаў. Тады і дзяржаўныя даходы хутка пойдуть угару.

“НН”: Вам не падаеца, што чарада адхіленняў ад пасад кіраўнікі буйных беларускіх прадпрыемстваў не выпадкова супала з агучанымі ніядуна намерамі злодзій кампаніі па прыцягненні інвестыцый?

Я.Д.: Я думаю, што кантралёры проста перастараліся, шукаючы карупцыю, каб паказаць, што яны не дарэмана дзяржаўныя хлеб ядуць.

Каб сапраўдныя эксперты правялі, а то кантралёры... Ці можа рашэнні дырэктара аўтамабільной агенціі кантралёру? Яны бяруць асобы контракт: прадавалі прадукцыю па адной цэнзе, праз два месяцы — па іншай. Выснова — страты дылетанціва. Такі падыход — судзильнае дылетанцтва ў рынковай эканоміцы. Працы прадпрыемстваў і японага кіраўніка кантрактную аценку даюць толькі агульныя канчатковыя вынікі. Што да Трактарнага, дык за час кіравання Лявонава прырост таварнай вытворчасці склаў там 28%. Завод быў стратыты на 5,6 мільёна даляраў у год, а сёньня прыбылковы, рэнтабельнасць дейнасці — 17%. Разам з тым, на Трактарным у кіраўніцтве заробак толькі ў 2,8 разу большы за сяродні па заводе. Гэта адна з самых нізкіх заробкавых амплітудаў на беларускіх прадпрыемствах. Хоць зарплаты на самім дырэкторамі вызначаюць, а контракты, на якіх яны працаюць...

Дырэкторы яшчэ не панікуюць з-за ўсіх гэтых праверак. Але ўжо пачалі занадта перастрахоўвацца. Да юрыстаў трэба і на тэста ходзіць. А гэта бюрократызм бізнес, робіць яго менш эфектыўным. Калі кіраўнік прадпрыемства на будзе мець права памыліца, рызыкнуць, дык контрактаў будзе заключацца на 30 тысяч, а з 3. Правяраць тады лёгкага стане, і пасадзіць — не прычэпішь. Але дабрабыт прадпрыемства адкуль возьмешца?

“НН”: Якой вам уяўляеца беларуская эканоміка праз 100 гадоў?

Я.Д.: Пры спрыяльнай і слушнай эканамічнай палітыцы ўжо праз год-два Беларусь можа паказаць самыя хуткія разыўціцы эканомікі ў сьвеце. Хто нізка падае — высока ўзылятае. Беларусь мае выдатную стартавую пляцоўку для рэформаў. Каля яны пачніца, у сьвеце хутка могуць загаварыць пра “беларускі суд”.

Гутарыў Ігнат Чакацкі

Першыя 100 дзён прэм'ерства Генадзя Навіцкага

Зыміцер Дзічкоўскі

дырэктар Інстытуту прыватызацыі і мэнеджменту. Я не заўажыў, каб штосьці ў краіне зьмяніліся. Сытуацыя замарожана, але працаўваць можна. Ня ўсё заўажана настолькі, каб не паддавалася выпраўленню. Была б ахвота.

Анатоль Багдановіч
намеснік дырэктара НДІ эканомікі Міністэрства эканомікі
Навіцкі зрабіў што і колькі мог. Сфармаваны новы ўрад, міністры і намеснікі мініструў прызначаныя. А ці атрымаеца што, пажывем — убачым.

Міхail Залескі
кандыдат эканамічных навук
Чалавек працуе, стараеца. На новых месцы кожны налагаеца зь лепшага боку сябе паказаць, нешта зрабіць. Але Навіцкі дзейнічае ў старых прававых структурах, па старых правілах. Ен дацкае лімон — адміністрацыйны рэсурс — да канца.

Франц Вітко
старшина Федэрацыі прафсаюза Беларускай
Генадзь Навіцкі прыйшоў на пасаду прэм'ер-міністра з мэтай вырашыць праблемы. Нешта атрымліваецца. Нешта — не. Але німа галоўнага — відавочных кроў — і абліцянняў рэформаваць эканоміку. Не ўсёведамле ўрад і неабходнасці сацыяльнага дыялягту. Былі ў часе прэм'ерства Навіцкага і памылковыя заходы, ажыццёўленыя, апрача ўсіго, з парушэннямі заканадаўства. Прыкладам, забарона пералічыць прафсаюзныя ўнісці ў безнайсці парадку.

Igor Velichanski
выканаўчы дырэктар Асацыяцыі рэкламных арганізацый
Ой, надта цяжка яму, але ён стараеца нешта зрабіць.
Aleksandar Sasnoj
былы міністар працы
Ніякіх значных зъменаў не адбылося. Пры гэтым

Навіцкі здае паплечнікай, тых, на каго меўся абавязак. Напрыклад, дырэктара Трактарнага заводу Міхаіла Лявонава. Па сацыяльна-еканамічных паказніках ўсё як раней: цэнры растуць, заробкі падаюць.

Мікалай Чырскі

старшина Беларускай асацыяцыі экспурсаводаў
А вы лічыце, што нейкія зруші ёсьць? Да нічога ён прыўсім жаданыні на можа зрабіць, бо ў нас у краіне падаеца аднайсці.

Igor Visotski
галоўны рэдактар Беларускай газеты
У мене адчуваныя працаўцу інсаніціўнага эксперыменту. Па выніках мінулага году ў шэрагу галінаў, у прыватнасці ў прыярытэтным для нашай эканомікі машынабудаванні, запасы нерэалізаванай прадукцыі складаюцца па колькі месачных абл'емаў вытворчасці. Калі стыгаюцца і далей будзе ісці такім шляхам, многія прадпрыемствы прости стацнцы. Кредыторская запасычанасць удвая перавышае дабігорскую. Наперадзе — крызис плацяжкоў. У якасці пазытыву называюць стабілізацыю курсу рубля, але гэта робіцца із азялівана ад іншых сектараў эканомікі. На маю думку, структурнае рэформаваныне і гэты ўрад — несумішчальныя паняткі.

Aleksandar Patupa

прэзыдэнт Беларускага саюзу прадпрымальнікаў
Не паспей Новы год праісці, а вы ўжо на сумні тэмам! Перш-наперш трэба сказаць, што ўсё перадышніца тым, што ўрад як мае стратэгічнай ініцыятывы. Урад Навіцкага — гэткая ж несамастойная група, як і ўрады Лінга ды Ярмошына.

Так яно незалежна ад якасці таго, хто яго ачольвае. Гэта своеасабліва самаахвяраванье. У таких умовах, на маю думку, Генадзь Навіцкі вы

Намэнклятуры больш не існуе

У 2001 г. недзяржаўныя СМІ многа гаварылі пра саюз паміж намэнклятурай і дэмакратычнай апазыцыяй, які меўся прывесці да абрэйня прэзыдэнтам Беларусі прапаўленска настроенага палітыка. Ідеялічна саюз дэмакратычнай апазыцыі і намэнклятуры ўзяўся аргументацівай лідэр Абяднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька. У сваім опусе "Саюз дэмакратуі і намэнклятуры: перспектывы і рызыкі" ("Народная воля" ад 11 жніўня) ён пісаў: "Ці можна выйграць палітычную кампанію, менаваную "прэзыдэнцкія выбары"? Безумоўна! Але пры адной умове. Калі будзе саюз дэмакратуі і намэнклятуры". Да лей Лябедзька працягвае: "Стайка была зробленая на кампраміс. Фактычна "пяцёрка" выконвала функцыі пасярэдніка паміж дэмакратамі і намэнклятурай".

Да палітычна важкіх наступстваў высілкі па перацівальні "намэнклятуры" на бок апазыцыі не прывялі. Намэнклятура засталася вернай Аляксандру Лукашэнку. Пасыльвыбарная заява Анатоля Лябедзькага аб тым, што хайурс дэмакратычных сілаў з намэнклятурай аказаўся стратэгічна правільнім, выглядала на імкненіе схаваць уласную разгубленасць за нагрупашчаннем словаў.

Першым адказаць на пытаньне, у чым прычыны таго, што намэнклятурная міна, падкладзеная пад вынайдзеную лукашэнкаўскім рэжымам канструкцыю ўлады, так і не зацікала, варта адзначыць, што сама паніццаце "намэнклятуры" ў тым выглядзе, у якім яго ўжывалі дэмакратычныя дзеячы нашай краіны, праблематычнае. Трэба з жалем канстатаваць, што ў іх мысьленні на працягу апошніх дзесяцігоддзяў не адбылося крытычнага пераасонавання гэтага паніццаце.

У пару заняпаду ССР і набыцця Беларусі незалежнасці "намэнклятура" ўжоўляла сабой сінкірэтычнае паніццаце, пад якім разумеўся работнікі партыйных, савецкіх (улучна з прафсаюзамі і іншымі міжнароднымі грамадзкімі арганіза-

цыямі) і гаспадарчых органаў. Іншымі словамі, пры дзяржаўнай эканоміцы існавала зрашчэнне органаў дзяржаўнай улады і кіраўнічага пэрсаналу субектаў гаспадарання. Таму на момант распаду ССР і ў першыя гады незалежнасці Беларусі ў палітычным мысьленні "намэнклятура" разумелаася як реальная крыніца ўлады. Як закрытай палітычнай клясе, якая валодае неабмежаваным уладным патэнцыялам, "намэнклятуры" надаваўся арэол загадкавасці і ўсёмагутнасці. За ёй прызначалася здольнасць скідаць і прызначаць прэзыдэнта і драбнейшых дзяржаўных службоўцаў, вяршыць лёс краіны.

Галоўны ўрок выбарчай кампаніі 2001 году палягае ў тым, што такая "намэнклятура" больш не існуе ў беларускай палітычнай реальнасці, але працягвае паразытычна існаваць у мысьленні дэмакратычных лідараў. Заснаваная на гэтым анахранічным разуменні "намэнклятуры" перадвыборная праграма дэмакратычных сілаў мела выразна ўтапійны характар, што зрабіла свой унёсак у канфузную паразу 9 верасня.

Тое, што дэмакратычныя лідэры "распали" важныя працэсы ў палітычнай гісторыі Беларусі, наводзіць на горкія роздумы.

"Усёмагутна" намэнклятура адышла ў наўгты разам з абрэйнем Аляксандра Лукашэнкі прэзыдэнтам Беларусі ў 1994 годзе. Створаны Лукашэнкам рэжым пасыядоў на ажыццяўліць дзірываўтываць ўлады, г.зн. запабягайць зрастанню дзяржаўнага апарату і гаспадарчых элітаў, калі першыя робіцца простым выканальнікамі волі найбуйнейшых алігархічных груповак. Гэтому спрыяла кадравая палітыка Лукашэнкі, накіраваная на наўтраўліццю "кебічаўскіх намэнклятурнікаў" на чале з Міхайлам Мясяніковічам дзякуючы ўзмацненню выхадцаў з праваахоўных органаў на чале з Віктарам Шэйманам і Уралам Латыпавым. Шматзначная пасыльвыбарная адстаўка Міхайла Мясяніковіча і замена яго на Ўрала Латыпава съцвердзіла перш-на-

перш канчатковую маргіналізацію "кебічаўскіх намэнклятурнікаў". Іх палітычная вага цяпер настолькі малая, што найбліжэйшае абрэжжыне Лукашэнкі з кадабісцім мінулым перастае з'яўляцца. Цяперашняя кліка нараэшце дасягнула змогі кантролюваць прымысловыя сектар эканомікі і фінансавую сістэму краіны без дакучлівых пасярэднікаў у выглядзе "кебічаўскіх кадраў". Гэтому ў вялікай меры паспрыяла функцыянальная дзеяздольнасць дзяржаўнай бюрократыі, або дзяржапаратаў, які цягам апошніх гадоў мэтаскіравана ачышчалі ад "выпадковых" элементаў.

На момант выбарчай кампаніі 2001 году "намэнклятуры" як такай ужо не існавала. Яе касцяк — кебічаўская гаспадарнікі — імкліва губляў сваю палітычную ўагу, заснаваную на канвертациі сувязі з дырэкторамі буйных прымысловых прадпрыемстваў, кіраўнікамі банкаў і г.д. у палітычныя капітал. Дзяржаўная бюрократыя захоўвала звязаў з ажыццяўліць рэжыму. Пры гэтым працлагодзіла ўзмацніць паложаіле стратай пазыцый у будучыні, выстаўляючы нацыянальную дэмакратыю ў якасці сілы, якая прагнє разбурыць сфермаваную за дзесяць гадоў беларускай незалежнасці сістэму дзяржаўнай улады, а значыць здольна пахіснуць "прыродную" раўнавагу палітычных адносінаў у беларускім грамадстве.

Нарэшце, была яшчэ адна сіла, якая часткова разыўлялася з "намэнклятуры" пачатка беларускай незалежнасці — новыя фінансава-прамысловыя эліты. Лідэры дэмісаў, застаючыся ў палоне ўласных жа стратызмаў аб антырыйкавым характерам беларускай эканомікі, трапылі іншыя.

З якой жа тады "намэнклятурай" так заўзята навязвалі контакты дэмакратычных дзеячы? Па сутнасці, уся іх праца па "разажэнні" намэнклятуры звязалася да перацівальні на свой бок быўших работнікаў дзяржапаратаў накшталт Валера Кеза, які адышлі ад актыўнай прафесійнай дзеяльнасці. Зъвёўшыся да працы з адстадыўнымі або другараднымі работнікамі дзяржапаратаў, якія прадстаўлялі толькі саміх сябе са сваімі крыўдамі і амбіцыямі, намэнклятурны фронт беларускай апазыцыі ператварыўся ў пароду на самога сябе.

З першых ста дзён другой Лукашэнкавай кадэнцыі вынаікае, што акурат прымысловы-фінансавыя эліты, або, шырэй, узьнікаючую клясу

буржуазіі і буйных прыватных вытворцаў, а таксама новапаўсталія "змычкі" паміж ёй і дзяржаўнай бюрократыяй беларускім рэжым уважае за найбольшую небяспеку свайму панаванню. Тыя акцыі дэманстрацыйнага запалохвання, якія былі звязаныя з ажыццяўленнем паказальнікаў, адносна самастойных з эканамічнага пункту гледжання прымысловых прадпрыемстваў, а таксама рынкаў, што асабліва паказальнікі, крымінальныя скандалы вакол асобаў экс-начальніка Беларускай чыгункі Віктора Рахманька і экс-дырэктара МТЗ Міхаіла Лявонава.

Параза 9 верасня не зняла цалкам прыроднага пытання пра пошук дэмакратычнай апазыцыі саюзінікі для дасягнення сваіх палітычных мэтаў. Больш за тое, яна з усёй відавочнасцю паказала, што датуль, дакуля палітычныя партыі, выбары, блёкі і шырокія грамадзянскія кааліцыі не здаймоць моцнай зваротнай сувязі з усім грамадзтвам, не паставяць па-над усім у сваі актыўнасці эканамічныя інтарэсы айчыннага вытворцы і сацыяльныя спадзяванні асноўных грамадзкіх групаў, якія застануцца адно марынанткамі ў руках тых іншых сілаў, скількіх да махінацый і маніпуляцый. І будучы скаланаца ўнутраным інтрыгамі, бо толькі слабасць і напэўнасць саміх сябе партыйных (і, шырэй, палітычных) лідараў ёсць зарукаў іх залежнасці ад вонкавых рэсурсаў існавання.

У гэтым сэнсе варта ўлічыць досьвед палітычнай камунікацыі зь бізнес-элітамі, які на мінулых прэзыдэнцскіх выбараў прадэманстраваў, нягледзячы на ўсю двухсансочную іхнага палітычнага статусу, Леанід Сініцын і Міхайл Марыніч, а менавіта: беларускай апазыцыі ня варта чакаць знакаў увагі з боку новых беларускіх бізнесоўцаў, але трэба палітычнымі сродкамі мэта-найкіравана і рашуча змагацца за прызнанне гэтай сацыяльнай групі сябе ў якасці прадстаўніка інтарэсаў вытворцаў і ўласникаў у агульнанацыянальным маштабе.

Валер Булгакаў

Гэты тэкст — урывак з артыкулу "Дэмакратычна апазыцыя ў пошуках саюзініка", які цалкам звязаны з наступнымі нумарамі часопісу "ARCHE-Скарэна"

Рэфармаванне Акадэміі

У аўторак на нарадзе ў НАН Беларусі з удзелам кіраўніка дзяржавы аўтакройкаўліць пытанні рэфармавання систэмы навукі. Магчыма, НАН атрымае функцыі органу дзяржаўнага кіравання, стане моцна цэнтралізаванай і будзе адыграваць ролю міністэрства. Замік агульнага сконду акадэміі пляніруюць зрабіць Генэральную асамблею, куды ўвойдзут прадстаўнікі ўсіх навуковых установаў, у якіх працуе дзесяць і болей дактораў навук. Будучы там прадстаўнік ВАК і Белпатэнту. А ў склад Празыдыму акадэміі павінны ўваісьці прадстаўнікі дзяржаўных органаў, якія маюць дачыненне да кіравання навукай. Нікага канчатковага рашэння яшчэ не прынята. Прафесар Хадыкаў ў інтэрвю радыё "Свабода" ухваліў меры, прапанаваныя Міхайлам Мясяніковічам для рэфармавання систэмы навукі.

Пацярпелія за Беларусь

За арганізацыю адукацыйнага сімінару для незалежных навізінскіх наўгароднікаў на выбараў зволенай працоўніцтва сталаўкі са Шклоўскай Любой Каверкай. За распайсці друкаваных матэрыялаў КХП БФФ на мінулым тыдні ў Віцебску затрыманы Уладзімер Плещанка. 22 студзеня Плещанка затрыманы зноў. У Баранавічах справы непаўнолетніх, што бралі ўдзел, але дактораў навук. Будучы там прадстаўнік ВАК і Белпатэнту. А ў склад Празыдыму акадэміі павінны ўваісьці прадстаўнікі дзяржаўных органаў, якія маюць дачыненне да кіравання навукай. Нікага канчатковага рашэння яшчэ не прынята. Прафесар Хадыкаў ў інтэрвю радыё "Свабода" ухваліў меры, прапанаваныя Міхайлам Мясяніковічам для рэфармавання систэмы навукі.

Цытата тýдня

Пустата пустатою

...Мы зашмат надаем увагі Лукашэнку. Чым больш мы яго крыйткуюм, чым больш думаем пра яго, звычайнасць да яго, тым больш ён пануе ў нашых думках і ў думках нашых людзей. І выборы выйграе, і ёсць астатніе... А пустата — яна і павінна заставацца пустатою.

Дзяніс Ващко на радыё "Свабода", праграма "Вольная студыя"

навіны за тýдзень

Беларусь сабатуе саюзны бюджет

Прародніца ўніверсітэту ў саюзны бюджет для Рэспублікі Беларусь складае адпаведна 65 і 35%. У 2001 г. Беларусь пералічыла толькі трачніну грошоў ад патрэбнага — 30,2%. У 2000 г. было яшчэ мене — 29,8%. Наша рэспубліка інтарэсаванае саюзныя праграмы ў вытворчасці інтэгральных мэханізмаў, якія маюць малочайнай прадукцыі, машынавытворчасці для швейнай прамысловасці, бо на бачыць у іх выгады для сябе.

Драконаўскі законапраект аб партыях

У Палаце прадстаўнікоў знаходзіцца законапраект, які прадугледжвае забарону партыяў за аднаразове парушэнне заканадаўства аб масавых мітингах. Калі яны пацягнулі за сабой "істотную шкоду", такую як парушэнне руху транспарту, калецтва ці гібеллю людзей, нанясенне ўрону ў памеры 10.000 мінімальных заробак. Аналогічны патрабавані Ѹгуць бываюць унесены і ў закон "Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсціцах, дэмакратычных пікетаваннях".

"Беларуськаі" судзіца з шахцёрамі

Сёння Менскі абласны суд разглядае пазоў "Беларуськаі" пра прызнанне незаконнымі рашэннямі салігорскіх шахцёраў правесці 1 лютага забастоўку пратэсту супраць парушэння правоў прафсаюзаў.

Журналісты незалежных СМІ едуць у ЗША

Галоўныя рэдактары "Пагоні" Мікола Маркевіч, "Народнай волі" Іосіф Сярэзіч, "Беларускага рынка" Віяслаў Хадасоўскі і віцэ-прэзыдэнт БАЖу Андрэй Бастунец наведаюць 3—10 лютага Нью-Ёрк і Вашынгтон на запрашэнне Міжнароднай лігі правоў чалавека. У ЗША беларускія журналісты сутэрніца з супрацоўнікамі ААН, членамі Кангрэсу ЗША, журналістамі тымтэйшых СМІ.

Праразайская заява сацыял-дэмакратаў

БСДП (НГ) выказала заклапачанасць з нагоды адмовы беларускіх улад ад выкананія раней дасягнутых пагадненняў з кампаніяй "Балтыка" па прыўтаўліванні ААТ "Крыніца". Сацыял-дэмакраты съвярджалі, што Лукашэнка на хоча прыўтрымліваць дамоўленасцю, бо эканамічныя рэформы могуць абмежаваць ягоную адзінасць, але ўперш

Пуцін у Варшаве

Візит не прынёс зьменаў у адносінах

БЕЛАРУСКАЕ ПЫТАНЬНЕ

У першы дзень візиту пра Беларусь уголос згадалі адзін раз — у часе прэсавай канфэрэнцыі. Зрабіў гэта Аляксандар Квасынеўскі, калі казаў, што Польшча, уваходзячы ў Эўразію, не паварочваеца съпнай да сваіх усходніх суседзяў — Ресей, Беларусі ды Ўкраіны. Толькі на наступны дзень, па ад'ездзе Пуціна з Варшавы, у інтэрв'юпольскому радыё "Zet" Квасынеўскі сказаў, што пытанье Беларусі абміркоўвалася з расейскім прэзыдэнтам ледзь ня ў першыя гадзіны перамоваў.

На пытанье, ці лічыць Пуцін Лукашэнку дыктатарам, Квасынеўскі адказаў так: "Не, такія слоўы ў палітычных размовах папросту не ўжываюцца. Аднак напэўна Пуцін ня лічыць Лукашэнку чалавекам, за якім лёгка супрацоўнічаць. Яму быў перададзены зварот жонак зьніклых апазыцыйных беларускіх палітыкаў, і я спадзяюся, што, выкарыстоўваючы свае магчымасці, Пуцін з гэтым разбярэцца".

НЕ "ПЕРАЛОМНЫ", А "СЫМБАЛІЧНЫ"

Пуцін і Квасынеўскі не падпісалі ніводнага важнага дакументу. За выключчыннем хіба дамовы пра зборку польскіх аўтобусаў у Калінінградзе. На вырашаныя на найвышэйшым узроўні асноўныя пытанні польска-расейская эканамічнага супрацоўніцтва: а) пастаўка газу і пабудова другой лініі газаправоду "Ямал — Заходняя Эўропа"; б) праўблема дэфіцыту ў гандлёвым абароце (Польшча купляе ў Ресей энэрганосбіту на 3 млрд. далераў больш, чым экспарт туды сваіх тавараў). Ці не адзінным вынікам першага за амаль 9 гадоў візиту кіраўніка Ресей ў Польшчу ёсьць "стварэнне клімату" для далейшага разьвіцця двухбаковых адносінаў.

Квасынеўскі прапанаваў правесці ў Калінінградзе саміт з узделам кіраўнікоў Ресей, Польшчы, Эўразіі і краінаў, якія суседзяць з вобласцю, каб разам вырашыць будуче расейскага анклюзу. Пуцін згадаў. Непрызнанасць ціпрашнія беларускага кіраўніка можа тут нанесці непапраўную шкоду нашым нацыянальным інтарэсам. На каралівецкую сустрэчу яго напэўна не запросяць, хоць наша краіна мае свой эканамічны і палітычны інтарэс у вырашэнні калінінградзкага пытання.

се на Каўказе, тримаючы ў руках транспаранты "Пуцін — забойца", "Маскалі — руکі преч ад Чачні". Потым актыўісты "Вольнага Каўказу" спалілі расейскі сцяг. Паліцыяны адразу затрымалі трух удзельнікаў.

У Варшаве супраць чачэнскай вайны пратэстувалі сябры камітэту "Польшча—Чачнія". Актыўісты трымалі чачэнскі гімн, а таксама чачэнскія і польскія патрыятычныя песні. Але асноўныя польскія тэлеканалы былі такія занятыя тым, што рабіліся ў прэзыдэнцкім палацы, што нават "не заўажылі" падзеяў побач — на Замковым пляцы.

У другі дзень візиту сябры "Вольнага Каўказу" з Познані змаглі патрыятычныя транспаранты "Пуцін — бэн Ладэн, Чачнія — Нью-Ёрк" ды "Катынь у 1940. Цяпер — Грозны" роўна 22 сэкунды. Павагаўшыся толькі крыху, паліцыяны ўважнілі актыўістаў у машыны ды павезылі ў пастарунак, а выпусцілі толькі пасля ад'езду Пуціна. У часе гэтай акцыі ў Гданьску нікога не чапалі.

ПАЛЯКІ ВІНАВАТЫЯ, ШТО... УВАЙШЛІ Ў НАТО

Напярэдадні візиту Пуціна ў Польшчу сацыяльягі абедзівюх краінаў высвяталялі, як палякі і расейцы ставяцца адно да аднаго і за што маюць крыўды.

Больш за палову палякаў лічыць, што Ресей мусіць мець пачыццё віны перад Польшчай за мінулае — за агресію ў верасні 1939 г. (44%), Катынь (35%), пэрыяд сталінізму ды залежнасці ад СССР (26% — тут і вышэй падаеца колькасць тых, хто лічыць Ресей вінаватай).

85% палякаў кажуць, што іхная краіна перад Ресеяй ні ў чым не вінавата. А траціна расейцаў лічыць, што палякі мусіць пачувашаца вінаватым найперш за тое, што дазваляюць дзеяніцаў на сваёй тэрыторыі чачэнскім інфармацыйным праўдстаўніцтвам (22%), што недастатковая ўздзячнасць Ресей за вызваленне ад фашысты (21%) і што далуччыліся да НАТО (14%). Цікава, што Лжэдзэмітрыя ці, прыкладам, ганебную паразу ў савецка-польскай вайне 1920 г. згадалі адзінкі з апітанных расейцаў.

Як паказвае апітанье, мінультыя крыўды не ўплываюць на дзень се́ніншні. Больш за палову палякаў (56%) разглядаюць Ресей як партнера. Кожны трэці паляк ставіцца да расейцаў "з

"Oni tutaj chcą rządzić polskimi dżenitkami! W dupie tam taką konferencję prasową", — кінуў адзін польскі журналіст, пакідаючы залі.

Уразіла, што некаторыя расейскія журналісты, якія прыехалі ў Варшаву, увогуле не арыентаваліся ў польскіх падзеях і нават ніведалі, што такое Сейм.

КРАКАЎСКАЕ ПРАДМЕСЬЦЕ

Кракаўскае прадмесце, дзе знаходзіцца палац польскага прэзыдэнта, а таксама шэраг вуліцаў на шляху пущінскага "мэр-сэдэсэу" (гэтыя вялізныя чорныя зіснівым адлівам лімузін адмыслова прывезлы з Масквы) былі перакрыты, і варшавякі, якія апошнім часам і так пакутуюць ад аўтамабільных затораў, злавалі на Пуціна. Ахвотных паглядзец на расейскага прэзыдэнта вакол прэзыдэнцкага палацу не было. Хіба, можа, паліцыя нікога не пусціла.

Так ці інакш, але па дарозе ў цэнтар сталага веку дзядзька, што сядзеў побач са мной у аўтобусе, сказаў: "Але ж, халера, дэмакраты ў нас апошнім часам пабольшала — калісьці сустракаць Бражнева мянуш ў працоўны час з заводу прыгнілі..."

Аляксей Дзікавіцкі, Варшава—

Познань

навіны за тыдзень

Лукашэнкаў рэжым застаецца непрымальны

У панядзелак 21 студзеня аўстрыйскі сацыяліст Пэтэр Шыдэр быў абраны старшынём Парламэнцкай асамблей Рады Эўропы, зъянішы на гэтай пасадзе брытанскага лорда Раэла-Джонстана. У сваёй інаўтрацыйнай прамове ў Страсбургу новы старшыня сказаў: "Беларусь застаецца праблемай. Пазыцыя татмэйшых уладаў не зъянілася і застаецца абсалютна непрымальнай з пункту гледжання стандарту дэмакраты і правоў чалавека, але ізаляцыя мала спрыяе зъяненному статусу-кво. Асамблей варта працягваць праводзіць асцыярожную палітыку, балансуючы паміж падтымкай прагрэсіўных сілаў і асуджэннем недэмакратичнай пазыцыі ціпрашнія рэжыму".

Беларусаў Польшчы перапішуць

У другой палове наступнага году ў Польшчы адбудзеца перапіс насельніцтва. Гэта першы пасълі вайны перапіс, сярод пытанняў якога ёсьць і нацыянальнасць.

Эўропа — вайсковы пігмэй

Генеральны сакратар *NATO* Джордж Робертсан у панядзелак заявіў, што Эўропа зъяўляецца пігмэем у вайсковым сэнсе і павінна павялічыць асыгнаваныя на абарону, каб дараўніцца па вайсковай магутнасці Злучаным Штатам. Робертсан абураўся, што многія эўрапейскія ўрады зусім мала выдзяляюць на абарону, "марнуючы сродкі на заходы, якія ня служаць ні іх бясцяпецы, ні бясцяпецы Эўропы, ні нашым шырэйшым супольным інтарэсам".

| ў Косаве немец

Кіраўніком часовай адміністрацыі ААН у Косаве прызначаны немец Міхаэль Штайнер. Ён за-

меніць на гэтай пасадзе датчаніна Ханса Хекерупа, які падаў у адстаўку летасць у сьнежні. Штайнер — экспэрт па краінах Усходняй Эўропы і Балканах. Раней ён быў паслом Нямеччыны ў Чэхіі і дарадцем канцлеры Шродэра па замежнапалітычных пытаннях.

Падпальшчыкай рэабілітавалі

Польскі суд рэабілітаваў сяброву падпольную арганізацыю "Ruch", якія ў чэрвені 1970-га зъяўляліся спаліці музей Леніна ў мястэчку Паронін. Шасыцёра "рухаўца" атрымалі тады ад 4 да 7 гадоў турмы.

Ініцыятыва "Лігі польскіх сем'яў"

Правая партыя "Ліга польскіх сем'яў" дамагаеца, каб Сейм прызнаў стаўлінскія прапрасі супраць палякаў у 1944—45 г. "злачынствамі супраць чалавечства". Зварот падтымалі яшчэ дзіве парламэнцкія фракцыі.

Баўгарыя і Румынія таксама трапяць у ЭЗ

Днімі прадстаўнікі Эўразіі, авіясіці, што Баўгарыя і Румынія (самыя бедныя краіны-кандыдаты ў Звяз) могуць трапіць у шэраг арганізацыі ўжо ў 2008 г. Для гэтага ў ЭЗ ёсьць патрэбныя фінансавыя рэсурсы. Праўда, афіцыйна дата далучэння Баўгарыі ды Румыніі да Звязу невядомая. У 2004 г. у ЭЗ увойдуть Кіпр, Чэхія, Эстонія, Літва, Латвія, Мальта, Славаччына, Славенія, Польшча і Бугарыя — пры ўмове, што да канца гэтага году яны паспяхова скончыцца свае перамовы з Брусселем.

Кампэнсацыя за званы

З нямецкага фонду, што выплачвае кампэнсацыі ахвярам нацызму, атрымае гроши і чэскі катализцікі касцёл — за касцельныя званы, адбраныя і пераплаўленыя нацыстамі на гарматы ў часе другой сусветнай вайны.

Язапат Змысла

аб усім патроху

Папа кананізуе ацэка

Папа Рымскі Ян Павал II наведае ў ліпені 2002 г. Мэксіку, каб кананізаваць Хуана Дыега, які 12 сьнежня 1531 г. бачыў смугласкую Панню Марыю, што з'явілася яму ў ацэцкім храме. Рашэнне пра ягоную кананізацію Ватыкан прыняў пасълі таго, як у 1990 г. Хуан Дыега зъдзесьні ўцуд: мэксіканка з'яўрнулася да яго з малітвой уратаваць жыццё сыну, што зваліўся з даху і праламіў сабе чэрап. Малітва дапамагла.

Прынцэса будзе лячыць людзей

Нарвэская прынцэса Марта-Люіза з роду Шлезвіг-Гальштайн-Сёнэбара-Глюксбург вырашила адмініструючую пасаду ў "Яе каралеўская высокасць". У лютым яна адчыняе ў Осле фізіятрапэўтычную клініку. "Навошту мэдыму каралеўскі тытул?" — лічыць Марта-Люіза.

Летасць у эўрапейскіх краінах ў эўкаўзальнае работства быўлі прададзены амаль 120 тысячам дзязьчат і кабет у веку ад 16 да 35 гадоў. Гэткія лічбы падае Міжнародная арганізацыя міграцыі. Найбольш прастытуяць прыажджака ў Эўропу з Нігеріі, Албаніі ды Румыніі. Далей на сьпісе ідуць пасаўецкія краіны — Малдова, Украіна, Ресей. На сёмы месец стаіць Беларусь, апярэздіўшы сваіх паўночных суседаў Літву і Латвію. Па звестках Інтэрполу, ключавымі краінамі ў гандлі няволінцамі з'яўляюцца Польшча і Румынія. Праз Польшчу жывы тавар трапляе ў Нямеччыну ў далей на Захад. Румынія зъяўляецца транзитнай зонай для "экспарту" на Балканы, у Італію ды на Блізкі Ўсход.

Сэксуальная інтэграцыя з Эўропай

Летасць у эўрапейскіх краінах ў эўкаўзальнае работства быўлі прададзены амаль 120 тысячам дзязьчат і кабет у веку ад 16 да 35 гадоў. Гэткія лічбы падае Міжнародная арганізацыя міграцыі. Найбольш прастытуяць прыажджака ў Эўропу з Нігеріі, Албаніі ды Румыніі. Далей на сьпісе ідуць пасаўецкія краіны — Малдова, Украіна, Ресей. На сёмы месец стаіць Беларусь, апярэздіўшы сваіх паўночных суседаў Літву і Латвію. Па звестках Інтэрполу, ключавымі краінамі ў гандлі няволінцамі з'яўляюцца Польшча і Румынія. Праз Польшчу жывы тавар трапляе ў Нямеччыну ў далей на Захад. Румынія зъяўляецца транзитнай зонай для "экспарту" на Балканы, у Італію ды на Блізкі

Татарстан

Незалежнікі не схілююць галавы

Кірауніку Татарскага грамадзка-га цэнтру (ТГЦ) у Набярэжных Чайнах Рафісу Кашапаву падражае пяць год турмы за зынявагу рускай дзяржаўнай сымболікі і арганізацый шрагу несанкцыя-наваных акцыяў пратэсту супраць вайны ў Чачні і расейскага дыктату ў Татарстане. Улады краіны з аднаго боку дазваляюць суддіцу Кашапава, а з іншага рэгулярна падсілкоўваюць грашыма рэгія-нальны аддзяленні ТГЦ, фінан-суюць Сусветны кангрэс татараў. У сіле татарскіх арганізацый прэзыдэнт Шайміев бачыць заруку абароненасці ад няспыннага ціску з Масквы.

Адміністрацыя Пуціна па-ранейшаму спрабуе ўзяць пад кантроль розныя секты эканомікі Татары, адначасова аслабляючы нацыянальную пачуцці насельнікай гэтай багатай рэспублікі на Волзе, дзяржаўнасць якой мае тысячагадовую традыцыю. Пуціну ўдалося ўзнавіць кантроль над пракуратурой і службай біясыпекі. Аднак усе прыбыточыя галіны эканомікі застаюцца пад рукой Шайміева. Працягвае расыці і доля татараў у насельніцтве. У 1990 г. іх было менш за палову, ціпер — каля 53%. Масква зымірылася і з пераводам татарскай мовы на лацінскую

Рафіс Кашапава

графіку.

Пра Рафіса Кашапава ўпешынно загаварылі, калі ён у кастрычніку пяцьцю аўтобусамі прывёз у сталіцу Татарстана сваіх землякоў на мітынг-ушанаваньне памяці дзясяткі тысяч татараў, што загінулі ў 1552 г. падчас штурму Казані войскамі Івана Жахлівага. Дэмантуючыя сваі стаўленне да Масквы, Кашапав спаліў расейскі герб і пудзіла цара.

Лютайскае (1994 г.) пагадненне паміж Шайміевым і Ельциным, згодна з якім Татарстан перадаў Маскве частку паўночнага ўчастка, татарскія нацыяналісты дагэтуль лічаць здрадай, а не кампрамісам. У краі заканадаўча замацаваная наяўнасць дзвюх дзяржаўных моў — татарскай і расейскай, абавязковых для вывучэння ў школах.

ТГЦ выступае за поўную незалежнасць ад Масквы і ўтварэнне абанала Волгі рэспублікі Ідель-Урал, якая аўяднала б татараў, башкіраў, чуваючы, удзмуртаў, марыйцаў і мардвінаў.

У Казані, дарэчы, і беларускіх

татараў лічаць сваімі суродзічамі, свайго роду дыяспарай, дарма што нікай сувязі, нават з пункту гледжання крыві, паміж нашымі татарамі і валжанскімі булгарамі німа. Зрэшты, дзякуючы ураду Шайміева за фінансаванье шрагу гісторычных выданняў беларусаў-мусульманаў.

Рафіс Кашапав кажа, што турмы не байща. І съпяшаецца да магчымага зыняволення разгарнуць новую маштабную кампанію за прызнаныя роўных правоў ісламу й праваслаўя. ТГЦ падтрабуе, каб жаўнерам-мусульманам у расейскім войску дазволілі хаця б раз на дзень чытаць малітву-намаз. Пакуль яны нязъменна атрымліваюць адмову. На думку Кашапава, любая дыскрымінацыя толькі ўмацоўвае застарэлыя крыхі.

А крыхі даў хапае. Даставатка згадаць распаўсюджаны сярод татараў стэрэатып расейца-гультяя, якому абы выпіць. Або пагардлівую татарскую прымаўку "съмірдзіць, як стары расеец". "Хто сказаў "А", той павінен сказаць і "Б" — кажа Кашапава. Гэтае "Б" можа выявіцца непрыемным.

Сяргей Рак

Суперкабура для "макарава"

Беларускія спэцыялісты зрабілі самую "хуткую" ў сьвеце кабуру. Каб дастаць зь яе зброю, дастаткова 0,02 сэкунды. Звычайнія айчынныя вырабы дазвалялі зрабіць стрэл за 1,2 с, а найлепшыя амэрыканскія — за 0,6 с. Новыя суперкабура прызначаная для пісталета Макарава, які дагэтуль застаецца самай папулярнай мадэллю ў краінах былога СССР.

Спінілася фінансаваныя "Крыніцы"

Задззенія ў друк №1, прысьвечены А.Пысіну, а таксама падвойны №2—3, прысьвечены ўладзімеру Арлову, пэўна ж выйдуць. Но ўжо праплачана за паперу і друкаваны. Лёс астатніх нумароў пад пытаньнем. Начальнік інфармацыйна-аналітычнага ўпраўленія пры Міністэрстве інфармаціі Наталья Аляшковіч паведаміла, што пытанье пра зыняцьце беларускіх часопісаў з фінансаваныя вельмі балочае. У Міністэрства інфармаціі папросту няма грошай, каб фінансаваць усіх. Гэта тычыцца ня толькі "Крыніцы". Прынамсі, на разавыя субсыды "Крыніца" можа разылічаць, запэўнівае яна. Канчатковая пытанье вырашыцца ў чацвер 24 студзеня на нарадзе ў Міністэрства інфармаціі, куды запрошаныя заснавальнікі часопісу ды галоўная рэдактарка Ала Канапелька. Самі ж супрацоўнікі часопісу думаюць пра магчымасць ператварэння часопісу ў незалежны — пэўна, больш вальнадумны.

Арыштаваныя гандляры ўранам

Супрацоўнікі ўпраўлення КДБ па Менску й Менскай вобласці затрымалі чальцоў міжнароднай злачыннай групоўкі, што спрабавала збыць тут паўтара кіляграма ўрану за 250 тысячачаў даляраў. У групоўку пад выглядам іншаземца быў засланы супрацоўнік спэцслужбаў. Уран, выстайлёнен на продаж, мог уяўляць небясьпеку для здароўя людзей, што выпадкова знаходзіліся побач з месцам, дзе ён захоўваўся.

Выратавальнікі будуць лятаць

Пры МНС будзе створанае аэрамабільнае і кіналягічнае аддзяленне. Шрубалёты (блізу дзясяткі) мусіць папярэджаць лісіны і тарфяны пажары, сабакі — шукаць людзей.

Фонд Культуры поўны задумаў

У Доме дружбы прайшоў пленум Беларускага фонду культуры. Як сказаў яго старшыня ўладзімер Гілеп, Фонд культуры мае кіруе ініцыяваць стварэнне Беларускага краязнаўчага таварыства з уласным часопісам "Край" (што ў Магілёве ужо выдають альманах пад такай назвай, ён, відаць, ня чуў), а таксама грамадзкага камітэту па ахове помнікаў гісторыі й культуры. Апроч таго, Фонд культуры плянует правесць першы беларуска-нямецкі моладзевы фестываль камэрнае музыки, выдаць на трох мовах паэму Якуба Коласа "Новая зямля", каляровы альбом "Жываліс эпохі Барока ў Беларусі" і книгу нарысаў Ігната Дамейкі "Маё падарожжа".

Э.Л.

Жарсыці вакол Сафі

Полацкі гарвыканкам і абласцная ўлады пратэстуюць супраць перадачы Полацкай Сафіі праваслаўнай царкве. У лістах, націраваных ва ўрад, яны пералічаюць аб'екты, перададзеныя за апошнія дзесяць год РПЦ, называюць сумы, выдаткованыя з гарадзкога ды абласнога бюджetu на рэстаўрацыю (так, Спаса-Эўфрасіннеўскі манастыр кацехаваў бюджету 180 млн. рублёў), пералічаюць таксама аб'екты, якія плянуюцца перадаць Полацкай праваслаўнай япархіі ў хуткім часе (у прыватнасці, на патрэбы царквы перадаць аздзін са школьнага будынку).

Вуліца сьв. Эўфрасінні

Полацкі гарсавет перайменаваў вуліцу Фрунзэ ў вуліцу Эўфрасінні Полацкай. Побач зь ёй месціцца Спаса-Эўфрасіннеўскі манастыр, куды ідуць паломнікі да мосчай святой Эўфрасінні.

Палачанін

Зацвердзілі дэлегацыю ў Солт-Лэйк-Сыты

Зацверджаны склад алімпійскай зборнай, што падаецца ў Солт-Лэйк-Сыты, — усяго 61 спартовец. Найбольш сярод іх хакеісткаў — 23 чалавекі, а таксама 14 лыжнікаў, 10 біятляністак, 5 фрыстайлістак, 4 канькабежцы, 2 фігурысты, па адным спартовцу з шорт-трэку, лыжнага дваябор'я, скакачоў на лыжах з трамплінам. Яшчэ едунь 20 чалавек рэзэрву, 15 прадстаўнікоў СМІ (незалежныя выданні прадстаўленыя толькі "Прэссблом"). Кіраунік дэлегацыі прызначаны міністар спорту і турызму Яўген Ворсін. Падаецца ў сталіцу марманаў таксама рэктар БДУ Аляксандар Казулін як прэзыдэнт фэдэрациі фрыстайлу і "хрыстадфоравец" Анатоль Длускі.

Канец нафтавай эры

Працяг са старонкі 1.

Ісъляндцы хутка збудуюць першую вадародную запраўку. Вадарод будзе вырабляцца не пасрэдна на ёй, а электраэнэргію падвядуць з экалягічнай чистых электрастанцыяй. Першымі кліентамі гэтай запраўкі будзяць усе 80 пасажырскіх аўтобусаў Рэйк'явіку. Эксперты разглядаюць магчымасць пераводу на вадарод і ўсіх рыбалоўных траўлероў, якія сёньня мусіць карыстацца прывязным мазутам. Рыбалоўства прыносіць Рэйк'явіку 70% усіх прыбыткаў, а таму ісъляндцы дужацаці б стаць і ў гэтай галіне

цалкам незалежнымі ад цэнаў на нафту. Исъляндцы бачаць у пазбаўлені ад нафтавай залежнасці ці не галоўную мэту праекту.

Магчыма, мы нават дажывем

да таго часу, калі ўвесь съвет

перастане з трымценнем у сэрцы сачыць за цэнамі на нафту.

У агдяднай будучыні нафтавай эры прыйдзе канец — як

калісці вугальнай. Исъляндцы

знойшлі выйсце ў выкарыстаны

вадароду, немцы ставіць

на сваіх дахах сонечныя батарэі, беларусы сеюць і піснуць

рапс.

Сяргей Радштэн

СПОРТ

Пralёт "Белшыны"

Бабруйская "Белшына" крайне няўдала выступіла на 10-м "Кубку Садружнасці" ў Маскве, турнірі, дзе гуляюць пераможцы нацыянальных футбольных чэмпіянатуў былога СССР.

Разам з беларусамі ў групе былі эстонская "Флёра", туркмэнская "Nisa" і кыргыскі СКА-СПА. Каб трапіць у чвэрцьфінал, трэбыло заняць хоць бы другое месца. Беларусы занялі чацвертавае: у суботу прайграли эстонцам 3:1, у недзелю туркмэнам 2:1, а ў аўторак згулялі ў нічью (1:1) з кыргызамі. Гучная аплявуха, што съведчыць пра ўзроўень беларускага клюбнага футболу. За саветамі каманды Эстоніі ды Туркмэніі гулялі ў другой лізе чэмпіянату СССР.

Ад старту "Белшыны" ў кваліфікацыі Лігі чэмпіёнаў (першыя матчы ў сярэдзіне ліпеня) не прыходзіцца шмат чакаць.

Э.Л.

Толькі жмінда і лянівы не чытае "Нашай Нівы"! дык падпісайся!

Супэр!

29 студзеня а 19-й у Тэатры юнага гледача канцэрт
Зытітра Вайцюшкевіча "Цацачная крама".

Наша Ніва [4] 25 студзеня 2002

РЭПАРТАЖ

7

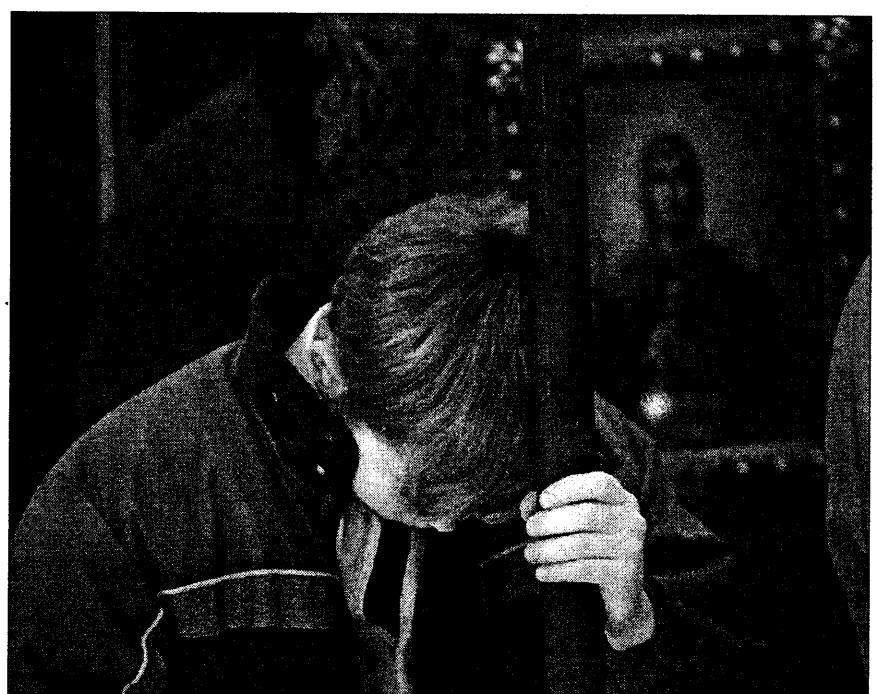
Анатоль Кляшчук

Шчучынская ярдань

Шчучынскі протаярэй Міхail Велісейчык вось ужо чацверты год запар не абмяжоўваецца на Вадохрышча асьвячэннем студняў ды водаправоднай вады ў бочках і баках. Перш-наперш ён съвенціць ваду ў мясцовай ярдані — возеры, што ў цэнтры Шчучына. Сёлета маразы надзейна скавалі ярдань, і съвятоны хрэсны ход съмела рушыў па лёдзе да палонкі ў форме праваслаўнага крыжка, якую загадзя высеклі рыбакі.

Атмасфера маленькага цуду: людзі чакаюць моманту, калі ўся вада пад лёдам, пад іхнімі нагамі, раптам станеца съвя-

той. Пасыля асьвячэння вернікі імкнуцца да незвычайнага крыжа ў лёдзе, дакранаюцца да вады, не зважаючы на мэроз, акрапляюць твары. Разыходзячыся па хатах, адломваюць галінкі хвояў, што стаяць абапал Свята-Міхайлаўскай царквы. Такая традыцыя. Дома гэтыя галінкі, засунутыя пад стрэхі, будуць ахоўваць гаспадаркі, двары, быдла ад усякай бяды. Гэтаксама, як і съвянцоная вада. Вясною гаспадыні папырскаюць ёю жывёлу перад першым выпасам. І свае гарады — на ўраджай.

ПАНЯДЗЕЛАК, 28 СТУДЗЕНИЯ

БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.35 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10, 17.00 "Грамадзянін начальнік". Сэрыял (Расея).
10.05 Арснал. Праграма пра войска.
10.30 Тэлебарометар. Прагноз надвор'я.
11.00, 21.45 "Сямейная повязі". Сэрыял (Бразылія).
12.20 Чароўны куфэрак "Саюзмультфільм". "Ніжнайка вучыца".
12.40 Гадзіна прафесіянала.
13.05 "Слычай, душа!" Фальклёрная калекцыі Смалевіцкага раёну.
13.30 "ТАСС упраўнаважаны за-явіць..." Маст. фільм (СССР). 4-я сэрыя.
14.40 Дак. сэрыял "Скарбы сусветнай культуры" (Германія).
15.20 Дээтэктычны сэрыял "Жулі Леско" (Францыя).
18.25 Зона Ікс.
18.35 "Эйр Амэрыка" (ЗША).
20.20 Відэафільм "Дзелявава людзі".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
22.35 Стадыён.
23.05 Плянэта "АРТ".
23.35 Навіны.
23.50 Начны сэнсан. І.Мак-Грэгар і П.Аркет у тылеры "Начное дзя-журства" (ЗША).

СТВ

12.00 Сяргей Юрскі чытае вершы Іосіфа Бродзкага.
12.30 "Восеньская партрэты".
13.00 "Культурная рэвалюцыя".
13.50 Жывое дрэва рамёствай.
14.00 "Акірыены", "Анёлы ля май пасыпелі". Маст. фільмы.
14.45 Дак. цыкл "Архімэдаў ры-чаг".
15.10 "Навальнічны камяні". Сэ-рыял.
15.35 "Лебедзі Няпрадвы". Муль-фільм.
16.00 Alma Mater.
17.50 "Мой Эрмітаж".
18.15 "Гранд". Сэрыял.
19.05 Юры Башмет. Вечар прэ-мер.
19.45 Дабранач, дзеци!
20.00 XX стагодзьдзе. Выбранае.
20.55 "Галота". Спектакль.
22.00 Вакальныя творы фран-цузскіх кампазытараў выконвае Тацяна Манагарава.
22.30 Ад кінаавангарду да відэа-арту.

НТВ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёняня.
7.15 У запас.
7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
7.40 Карданы вал.
7.55, 14.40, 17.40 Крымінал.
8.20 Служба выратавання.
9.25 Надroeчи.
10.35 Лялкі.
11.25 Фільм "Талісман".
12.35 Фільм "Пагавары на май мове".
13.20 Ток-шоу "Прынцып "Дамі-но"".
15.25 Дээтктычны "Вяртаныне рэзы-дэнта". 1-я сэрыя.
16.50 Сквалнасьць.
18.35 Герой дня.
19.05 Баявік "Гульня ў съмерць".
21.50 Сэрыял "Хуткая дапамога".
23.20 Гардон.

CNN

(з панядзелка па чацьвер)

7.00 Навіны бізнесу.
7.30 "168 гадзін Менску".
8.20, 23.15 "Віртуальны съвет".
8.30 Фантастычны баявік "2019: Пасьля падзеньня Нью-Ёрку".
10.40 "1/52". Спартовы аглед.
11.00, 12.20, 22.45, 0.40 "M1". Музичная праграма.
11.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 га-дзіны".
12.15 "Запрашаем паскардзіцца".
12.45 "Дальнабойнік". Сэрыял.
13.55, 21.30 "Каменская". Сэрыял.
16.55 "Чарыня". Тзленавэля.
18.00 Навіны МСН.
18.15 "Пакуль гарыць съвечак...".
18.45 "Прэм'ер-парад "Сталічны".
18.50 "Эма дня".
19.15 "Добры вечар, маленькі...".
19.30 Баявік "Загадана зынь-шчыць".
23.30 Футбольны кур'ер.
0.00 Начны музканал.

ОРТ

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15 "Зямля каханья". Сэрыял.
9.10 Дак. дээтктыч.
9.40 Поле чудау.
10.35 "Падарожныя нататкі".
10.50 Бібліяманія.
14.20 Фільм "Тры мушкеўры".
16.00 Вялікае мыцьце.
17.25 "Лёткі духі".
18.00 Чакай мяне.
19.00 "Хто хоча стаць мільянэ-рам?".
20.00 Час.
20.35 Сэрыял "Падарэрніне".
21.45 Незалежнае рассяльедаван-не.
22.30 Начны "Час".
23.00 "На футболе".
23.30 "Начная зымена".

РТР

7.15 Москва-Менск.
7.35 Экспэртыза РТР.
7.50, 19.35 Весткі - Москва.
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Джо супраць Вулька-ну".
10.30 "Санта-Барбара". Сэрыял.
16.30 Камэдыя "Расейскі цуд".
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
19.55 Сэрыял "Лэдзі бомж".
20.50 Фільм "Адрынутыя".
22.00 Весткі + Падрабязнасьці.
22.15 Аўтарская праграма Аркадзя Мамантава "Зваротны бок. Дзеци". Частка 3-я.
23.10 "Ідайшак за век..." Дакумэн-тальна-публіцыстычнае праграма Уладзімера Малчанава. Таніна Гу-эра.
23.50 Творчы вечар Настасьі Вал-чковай у тэатры "Новая опера".
1.25 Прагноз надвор'я.

Культура

8.45 Міхail Ражкоў і яго балалай-ка.
9.45, 16.25 "Месца", "Соль". Дак. фільмы.
10.45 "Сферы".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 Разам з Фафалем.

СТВ

6.00, 16.30 "Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэрз". Сэрыял.
6.30, 16.00 "Цік - герой". Мульт-сэрыял.
7.00, 15.30 "Неймаверны Халк". Мультсэрыял.
7.30 "Прынцэса Сысы". Мультсэрыял.
8.00, 18.50 "Тэма дня".
8.10, 23.15 "Віртуальны съвет".
8.20, 18.45 "Прэм'ер-парад "Ста-личы".
8.30 Баявік "Загадана зыньшчыць".
10.35 Футбольны кур'ер.
11.00, 18.00 Навіны МСН.
11.30, 23.15 "Аўтапанарама".
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 Сёняня.
12.15 У запас.
12.45 Карданы вал.
12.55 Пяць хвілін з Наважонавым.
13.00, 15.30 "Неймаверны Халк". Мультсэрыял.
13.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
14.00 "Падарожныя нататкі".
14.30 Ток-шоу "Прынцып "Дамі-но"".
15.00, 20.35 Сэрыял "Падарэрніне".
15.30 Камэдыя "Расейскі рахунак".
16.00 Бэнэфіс "Гарадка".
17.30 Съмехапанарама.
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
18.30 "Бясплённыя намаганьні каханья" (Францыя) Вялікая Бры-тания ЗША).

ОРТ

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15 Чакай мяне.
9.10 "Лёткі духі!".
9.40 "Хто хоча стаць мільянэ-рам?".
10.35 "Падарожныя нататкі".
11.00, 23.25 "Аўтапанарама".
11.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 га-дзіны".
12.15 "Загадана зыньшчыць".
12.45 "Добры вечар, маленькі...".
13.05 "Сферы".
13.30 "Сынеданне зь Лікай".
14.00 "Падарожныя нататкі".
14.30 Ток-шоу "Прынцып "Дамі-но"".
15.00, 20.35 Сэрыял "Падарэрніне".
15.30 Камэдыя "Расейскі рахунак".
16.00 Бэнэфіс "Гарадка".
17.30 Съмехапанарама.
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
18.30 "Бясплённыя намаганьні каханья" (Францыя) Вялікая Бры-тания ЗША).

РТР

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Сынатра".
9.05 "Два рапалі".
10.30 "Санта-Барбара". Сэрыял.
16.30 Камэдыя "Расейскі рахунак".
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
19.35, 22.15 Весткі - Москва.
19.55 Сэрыял "Лэдзі бомж".
20.50 Фільм "Адрынутыя".
22.00 Весткі + Падрабязнасьці.
22.30 Вострасюжэтны фільм "Начная пагона".
0.10 Прагноз надвор'я.

Культура

9.05 Залаты п'едэстал.
9.40, 16.30 "Корда: я ня з тых, хто расцеце на дрэвах". Дак. фільм.
10.45 У вашым доме.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 Разам з Фафалем.
12.00 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!" Мультфільм.
12.15 Цесная брама. "Невядомы Суворав".
12.30 Сцэнаграма.
13.00 "Сёмае неба". Маст. фільм.
14.45 Дак. цыкл "Архімэдаў ры-чаг".
15.10 "Навальнічны камяні". Сэ-рыял.
15.35 Мультфільмы.
16.00 "Расейскі кур'ер".
17.50 А.Чэхай. "Шчасльчык".
18.10 Урачысты юбілейны канцэрт, прысьвячаны 80-годзьдзю Мас-коўскай дзяржаўнай акадэмічнай філармоніі.
20.55 Фільм "Дождж над нашымі хаханьнем".
22.30 "Апокрыф".

НТВ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёняня.
7.15 У запас.
7.40 Карданы вал.
7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
7.50 Вялікія гроши.
8.00, 18.50 "Тэма дня".
8.10, 22.50 "Віртуальны съвет".
8.20, 18.45 "Прэм'ер-парад "Ста-личы".
8.30 Баявік "Загадана зыньшчыць".
10.35 Фільм "Адрынутыя".
11.00, 21.45 "Сямейная повязі". Сэрыял (Бразылія).
11.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 га-дзіны".
12.15 "Загадана зыньшчыць".
12.45 "Добры вечар, маленькі...".
13.05 "Сфери".
13.30 "Сынеданне зь Лікай".
14.00 "Падарожныя нататкі".
14.30 Ток-шоу "Прынцып "Дамі-но"".
15.00, 20.35 Сэрыял "Падарэрніне".
15.30 Камэдыя "Расейскі рахунак".
16.00 Бэнэфіс "Гарадка".
17.30 Съмехапанарама.
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
18.30 "Бясплённыя намаганьні каханья" (Францыя) Вялікая Бры-тания ЗША).

СТВ

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15, 18.00 "Зямля каханья". Сэ-рыял.
9.15 Съмехапанарама.
9.45 "Слаباء зъянно".
10.35 "Падарожныя нататкі".
11.00, 21.45 "Сямейная повязі". Сэрыял (Бразылія).
11.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 га-дзіны".
12.15 "Загадана зыньшчыць".
12.45 "Добры вечар, маленькі...".
13.05 "Сфери".
13.30 "Сынеданне зь Лікай".
14.00 "Падарожныя нататкі".
14.30 Ток-шоу "Прынцып "Дамі-но"".
15.00, 20.35 Сэрыял "Падарэрніне".
15.30 Камэдыя "Расейскі рахунак".
16.00 Бэнэфіс "Гарадка".
17.30 Съмехапанарама.
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
18.30 "Бясплённыя намаганьні каханья" (Францыя) Вялікая Бры-тания ЗША).

РТР

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Сынатра".
9.05 "Два рапалі".
10.30 "Санта-Барбара". Сэрыял.
16.30 Дак. фільм "Прафэсія мама".
17.00 "Мужыкі і жанчыны". Аляксандар Іншака.
18.00, 18.50 "Тэма дня".
8.10, 23.15 "Віртуальны съвет".
8.20, 18.45 "Прэм'ер-парад "Ста-личы".
8.25 "Запрашаем паскардзіцца".
8.30 Трэйлер "Дыстанцынае кіраванне".
9.00, 21.45 "Сямейная повязі". Сэрыял (Бразылія).
9.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
10.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 га-дзіны".
10.15 "Загадана зыньшчыць".
10.45 Кіанапанарама.
11.00, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны.
11.15 "Аўтапанарама".
11.30 "Дарма і Грэг". Сэрыял.
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 га-дзіны".
12.15 "Вовачка". Сэрыял.
12.50 "Ня з гэтага съвету". Дак. фільм.
13.55 "Марасейка, 12". Сэрыял.
16.00, 21.45 "Сямейная повязі". Сэрыял.

СЕРАДА, 30 СТУДЗЕНИЯ

БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.45 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10, 17.00 "Грамадзянін

Наша Ніва [4] 25 студзеня 2002

ПРАГРАМА ТВ З 28 СТУДЗЕНЯ ДА З ЛЮТАГА

9

13.05 "ТАСС упайуважаны за-
явіць..." Маст. фільм. 8-я с.
14.15 Дак.сэрыял "Скарбы сусъ-
ветнай культуры".
15.20 Горац". Мультсэрыял.
16.10 "Пяць цудау".
16.20 "5x5". Інфармацыяна-заба-
ляльная праграма для старшак-
ляснікай.
17.00 "Брыгады "Тыгра". Сэрыял.
18.30 Зона Ікс.
18.40 "Вяртольне ў раі". Дак.
фільм да 130-годзідзя з Дня на-
раджэнія беларускага маста-
ка В.Бялыніцкага-Бірупі.
19.05 "Крыж і зямлі і поўні ў
небе". Маст.фільм.
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама.
22.35 Спорт-кур'ер.
22.45 Дэтэктыўны сэрыял "Атрад
на барацьбе з мафій".
00.30 Беларуская двасцатка.

СТВ

6.00,16.30 "Паўэр рэйндэр", ці
Магутныя рэйндэрэы". Сэрыял.
6.30,16.00 "Цік - герой". Мульт-
сэрыял.
7.00, 15.30 "Неймаверны Халк".
Мультсэрыял.
7.30 "Прынцэса Сысы". Мультсэ-
рыял.
8.00, 18.50 "Тэма дня".
8.10, 23.15 "Віртуальны съвет".
8.20, 18.45 "Прам'ер-парад "Сталічны".
8.25 "Сынеданьне з Лікай".
8.30 Трылер "Бухта съмерці".
11.00, 18.00 Навіны МСК
11.15, 22.40, 1.35 "M1". Музичная
праграма.
11.30 "Дарма і Грэг. Сэрыял.
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 гадзіны".
12.15 "Агенцтва". Сэрыял.
12.50 "Ня з гэтага съвету." Дак.
фільм.
13.50 "Марасейка, 12". Сэрыял.
16.55 "Чарцяня". Тэленавэля.
18.15 Цэнтар забаў "Мэдысан-ав-
ню".
19.15 "Добры вечар, маленкы...".
19.30 Баявік "Сымротныя землі".
21.35 "Кобра". Сэрыял.
22.35 "Запрашаю паскардзіца".
23.25 Драма "Абараона Лужына".

OPT

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15, 18.00 "Зямля каканьня". Сэ-
рыял.
9.10 "Самі з вусамі".
9.45 "Слаباء зывяно".
10.35 "Падарожнія нататкі".
10.50 Біблімания.
15.00 Сэрыял "Падазрэнне".
16.00 Вілаке мыцце.
17.25 Дак. дэтэктыў "Яўка з пака-
яннем". Справа 2000 году.
19.00 Попе цудаў.
20.00 Час.
20.35 Сябры віншуюць Лява Леш-
чанку. Трансляцыйя юбілейнага
канцэрту. Па заканчэнні: начны
"Час", камэдзя становішчай "Па
Лос-Анджэлесе бяз мапы".

PTP

8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00
Весткі.
8.15 Фільм "Сынатра".
9.05 Новая "Старая кватэра".
10.30 "Санта-Барбара". Сэрыял.
16.30 Плянэта КВК.
17.00 Прэс-клуб.
18.00 Бэнэфіс "Гарадка".
19.35 Весткі - Масква.
19.55 Сэрыял "Ледзі бомж".
20.55 Фільм "Адрынтыя".
22.10 Вострасюжэнты фільм "Кры-
жак".
0.20 Цырымонія ўрочэння прэмii
"Твары годы".
1.15 Прагноз надвор'я.

Культура

9.00 XX стагодзідзе. Выбранае.
9.40, 16.35 Разуменне. "Машыны.
Гісторыя любі".
10.35 "Па ўласным жаданьні".
Мультфільм.
10.42 Календар.
10.45 "Цытаты з жыцця".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны
культуры.

11.45 Разам з Фафалем.
12.00 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!"
Мультфільм.
12.15 Чым жыве Ресея.
12.30 Малыя музэі Санкт-Пецяр-
бургу.
13.00 "Сампо". Маст.фільм.
14.45 Улада факту.
15.10 "Навальнічны камяні". Сэ-
рыял.
15.35 "Дзоймовачка". Мультфільм.
16.05 Сэнсацыя! Сэнсацыя! Сэн-
сацыя...
17.50 "Са столі".
18.15 "Гранд". Сэрыял.
19.15 "Міхаіл Булгакаў. Чорны
снег".
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Білет у Вялікі...
20.40 "Інгмар. Бэрґман. Пра-
жыццё і працу". Частка 2-я.
21.05 Фільм "Музыка ў цемры".
22.30 1001 аповед пра кіно.

HTB

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00,
15.00, 18.00, 21.00 Сέньня.
07.15 У запас.

07.40 Карданны вал.
07.50 Пяць хвілін з Наважонавым.
07.55 Вялікія гроши.
08.05 Смачныя гісторыі.
08.25 Вандрукі натураліста.
09.25 Свая гульня.
10.10 Уага! Пашук!
11.25 Фільм "Гараджане".
13.25 "Праца будзе..."
14.15 Пэлсы-чарт.
15.25 Прафэсія - рэпарцёр.
15.50 Крыміナルны фільм "Фут-
баліст".
17.35 Крымінал.
18.35 Свабода слова.
20.15 Крыміナルная Расея.
21.45 Баявік "Валянціна дзень".
23.35 Кома.

CNN

7.00 Навіны.
10.00 Бізнес-цэнтар.
11.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00,
19.00, 20.00, 22.00, 23.00, 2.00,
3.00, 5.00, 6.00 Сусъветныя на-
віны.
12.30, 14.30, 17.30, 0.30 Навіны
спорту.
13.00, 16.00 Бізнес Інтэрнешнл.
18.30, 22.30, 3.30 Пытаньне - ад-
каз.
19.30, 6.30 Амэрыканскія навіны
21.30 Бізнес-навіны
23.30 Вечаровыя бізнес-навіны.
0.00, 5.30 Погляд знутры.
1.00 "Гроши" з Лу Добсам.
2.30 Рэпартажы міжнародных ка-
рэспандэнтаў.
4.00 Лары Кінг

Эўраспорт

9.30 Парусны спорт.
10.00, 12.00 Футбол. Афрыканскі
кубак нацы.
11.30, 1.00 Ралі. Этап чэмпіянату
съвету.
14.00, 18.00 Горныя лыжы. Кубак
съвету (жанчыны).
19.00, 1.30 Тэніс. Турнір WTA.
20.15, 21.15 Футбол. Легенды чэм-
піянату съвету.
22.15, 23.15 Слаборніцты па
фітнесе.
0.15, 2.45 Навіны.
0.30 Экстремальны спорт. Yoz Mag.

СУБОТА,
2 ЛЮТАГА

БТ

7.00 Ната, мама, я - спартовая
сім'я.
7.45 "Вандрабуя агентчыкі".
8.10 Залатыя ключ.
8.30 Здароўе і жыцьцё.
9.00 Пашта PTP.
9.35 Dobrایранцы, kraіна.
10.15 "Сто да аднаго".
11.05 Сэрыял "Мідзыкі".
11.55 "Адамкіце, міліцыя!". Дак.
сэрыял.
12.25 "Мужчыны". Дак. сэрыял.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Фільм "Кацірына Вароніна".
15.00 Баскетбол. Чэмпіянат Расея.
Суперліга. "Унікс" (Казань) - ЦСКА
(Масква).
17.55 Аншляйт.
19.25 Люстэрка.
20.00 Баевік "Гадзіна пік".
22.00 Камэдзя "Дзен з сурка".
0.05 Гарача дзясятка.
0.55 Прагноз надвор'я.

19.25 Камэдзя "Остын Паўэрэз:
шпён, які мяне спакусіці".
21.30 Трылер "Забойства ў дзень
вясельля".
23.45 Начны музканал.
0.50 "Мэдышан-аваню".

OPT

7.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
7.10 Мультсэанс. "Нязнайка на
Месяцы". Частка 2-я.
7.35 КОАПП.
8.00 Слова пастыра.
8.15 Грай, гармонік любы!
8.50 Біблімания.
9.10 Съмехапанарама.
9.45 Смак.
10.05 У съвеце жывёл.
10.45 Здароўе.
11.25 Дэтэктыў "Тайны айца Даў-
лінга".
12.20 Фільм "ГАЗ - расейская ма-
шыны".
13.35 "Miki Maüs і яго сябры".
14.10 Канцэрт Крысціны Арба-
кайтэ.
15.30 Камэдзя "Я нічога ня ведаю,
але скажу ўсё".
17.15 "Жарт за жартам".
17.55 "Хто хоча стаць мільян-
рам?".
18.55 "Апошні герой". "Ураган".
20.00 Час.
20.30 Баявік "Заручаныя са съмер-
ци".
22.25 Фільм "Джэкс".

PTP

7.00 Тата, мама, я - спартовая
сім'я.
7.45 "Тэлепузікі".
8.10 Залатыя ключ.
8.30 Здароўе і жыцьцё.
9.00 Пашта PTP.
9.35 Dobrایранцы, kraіна.
10.15 "Сто да аднаго".
11.05 Сэрыял "Мідзыкі".
11.55 "Адамкіце, міліцыя!". Дак.
сэрыял.
12.25 "Мужчыны". Дак. сэрыял.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Фільм "Кацірына Вароніна".
15.00 Баскетбол. Чэмпіянат Расея.
Суперліга. "Унікс" (Казань) - ЦСКА
(Масква).
17.55 Аншляйт.
19.25 Люстэрка.
20.00 Баевік "Гадзіна пік".
22.00 Камэдзя "Дзен з сурка".
0.05 Гарача дзясятка.
0.55 Прагноз надвор'я.

Культура

9.10 "Маўглі". Мультфільм. Частка
1-я.
9.50 Мой цырк.
10.15 Бабуіны рээпцэты.
10.30 "Залаты п'едэстал".
11.00 Графаман.
11.25 У нязведаніе.
11.50 "Апошнія ноці". Маст. фільм.
(СССР).
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 "Час музыки".
14.10 "Тайна ў летнюю ноці".
Дак.фільм.
15.03 Афіша.
15.05 "Сахалінская жонка". Тэ-
леспектакль.
16.30 "Рамантыка рамансу".
17.00 "Закон пустыні". Сэрыял.
18.00 "Сфэры".
18.40 Творчыя вечар Mіхаіла Лай-
коўскага ў Вялікім тэатры.
19.35 "Гістарычны канцэрты".
20.15 Дом актара.
21.20 Асабістыя ўспаміны пра вя-
лікое жыцьцё.
21.25 "Пастараль". Маст.фільм.

HTB

7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00
Сέньня.
7.15 "Вуліца Сзэмам".
7.45 Пэлсы-чарт.
8.00 "Аграсвет". Інфармацыяна-
аналітычная праграма.
8.30 "Арсанал". Праграма пра
войска.
9.15 Мультыклуб.
9.40 "Вандрабуя агентчыкі".
Маст. фільм паводле казак Г.-Х.Ан-
дэрсэна (СССР). 1-я і 2-я сэрыі.
11.50 "Усё нармальная, мама!" За-
баўльальная праграма.
12.30 Тэлевітамін.
13.00 Сэрыял "Карапеева мячоў" (Канада-Гішпанія-Вялікая Брыта-
нія).
13.40 "Маскоўская гастролі на
фоне юбілея". Нацыянальны ака-
дэмічны тэатр імя Я.Коласа.
14.30 "Наша спадчына". Нясьвіскі
фарны касцёл.
14.45 "Іншыя афіцыйныя асобы".
15.00 Навіны.
15.20 Съвет і мы.
15.35 М.Хараў у дэтэктыве
"Аніскін і Фантамас" (СССР). 1-я і
2-я сэрыі.
17.45 Крымінальнае дасце.
18.10 "Сустрэча ў Траецкім".
18.35 "Час мясцовы". Рэпартажы з
правыніці.
19.05 Глянэта "APT".
19.35 Тэлебаромэтар. Прагноз
надвор'я.
19.50 Энцыклапедыя беларускага
спорту. Хакей.
20.00 Галоўнае пытаньне.
20.35 Спорт-кур'ер.

Культура

20.45 Наша ўлюбёнае кіно. В.Ціх-
анай у фільме "Мічман Панін"
(СССР).
22.15 Зоркі кінафестывалі ў праг-
раме "Тэлевізійны Дом кіно".
22.40 Дэтэктыўны сэрыял "Жули
Леско" (Францыя).
0.10 Дак.сэрыял "Успомні пра
будучыні" (Міжнародны фран-
цузскі канал). 2-я сэрыя.
1.30 Сэрыял "VIP" (ЗША).
2.00 Панарама.
2.15 Спорт-кур'ер.
2.20 А.Членты ў прыгодніцкім
фільме "Пляц дзён" (Італія).
23.55 Сэрыял "Карапеева мячоў"
(Канада-Гішпанія-Вялікая Брыта-
нія).
0.40 Дак. сэрыял "Успомні пра
будучыні". Напрамкі, стылі, вы-
наўцы, сусъветны папулярній
музыкі (Міжнародны французскі
канал). 1-я сэрыя.
1.15 Сэрыял "Растоў-тата" (Ра-
сия).
14.40 "Музэум". Будзілавскі алтар.
15.20 Дэтэктыўны сэрыял "Атрад
на барацьбе з мафій" (Гішпанія).
16.45 Беларускская двасцатка.
17.40 Чароўны куфэрak "Саюз-
мульттрэйму". "Выкрадальнікі фар-
баў", "Сынегавік паштальён".
18.15 Відэафільм "Дзелавыя людзі".
18.35 3 дакладных крываці.
19.25 "На скрыжаваньнях Эўро-
пы". Тэлефестываль беларускай
песьні.
20.10 Сэрыял "VIP" (ЗША).

HTB

21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 А.Членты ў прыгодніцкім
фільме "Пляц дзён" (Італія).
23.55 Сэрыял "Карапеева мячоў"
(Канада-Гішпані

ІНТЫМНЫ ДЗЁНЬНІК Багдановіча

Для друку/не для друку

Ці можна чытаць чужы дзёньнік? Асабліва калі гэты дзёньнік інтымны і не разылчаны на публікацыю. Адказ на гэтае пытанье вядомы кожнаму з дзяцінства. Чытаць чужыя занатоўкі амаральні. Гэтае ісьціна перастае гучыць пераканаўча, калі гаворка заходзіць пра інтымныя дзёньнікі вялікіх творцаў.

Ужо больш за дзесяць гадоў у Беларусі вядзецца палеміка пра тое, ці можна апублікаваць эратычныя занатоўкі Максіма Багдановіча, ці амаральна гэта і ці не сапсует цінлатыві вобраз улюбёна га творцы. Гэты дзёньнік першага раману, сксультнага стаўлення зъберагаеца ў музеі Багдановіча ў Менску і старана аховаеца супрацоўнікамі ад чужога вока. Палеміка за съценамі музею працягваецца.

Што ж такога ўчыніў Багдановіч са сваёю каханкай, што быццам бы ажно непрыемна той дзёньнік у руках тримаць і што ўжо больш за 10 гадоў не дае спакою ягонымі прыхильнікамі? Чым кепскі скандал вакол імя паэта, які нібыта выкліча публікацыя гэтых дзёньнікаў? І няўажо пацерпіць вельчына творцы, здольнага праз то гадоў даць нараду для скандалу вакол свайго імя?

Што больш этычна — чытаць чужыя дзёньнікі ці культиваваць не-праудзіві вобраз чалавека і творцы? Уявіце, што б сказаў творцы мінульых эпох, сутыкнуўшыся са сваімі падхарошанымі вобразамі. Найчасцей яны пратэставалі б. У справе Багдановіча ягоны дзёньнік выглядае адчайнай спробай выратаваць свой уласны пасъмротны вобраз.

Дзёньнікі выдатных пісьменнікаў усё ж урэшце друкуюцца заўсёды. Чалавецтва, імкнучыся зразумець прыроду талэнту, дазваляе сабе не лічыцца з воляю творцы. Яно ня зъмірыца з табу на дзёньнікі. Кажуць, калі б была выкананая перадсымротная воля Кафкі, съвет папросту не пачаў бы пра такога пісьменніка.

Дзёньнік пісаўся Багдановічам для іншых як съведчаныне таго, што ён пражыў кароткае, але паўнавартаснае ў сэнсе пазнання жыцьця. У гэтым мусіў пераканацца бацька, а разам з ім і ўсе, хто неабыякавы да асобы творцы. Магчыма, публікацыя дзёньніка і зъменіць для ка-госці вобраз Багдановіча. Але ці ў горшы бок?

Дзёньнікі мастакоў

Дзёньнікі мастакоў складаюць велізарную клясычную бібліятэку. Занатоўкі Альбрэхты, Вазары, Дэлякруа ды іншых творцаў бясконца цытуюцца ў мастацкіх школах. Падчас вывучэння гісторыі мастацтва бяз гэтых занотовак не абысціся.

Для мастака, у адрозненні ад літарата, дзёньнік ня ёсьць часткаю пісьменніцкіх практикаванняў. Мастакі найперш фіксуюць свае ўласныя творчыя адкрыцці. Напрыклад, Эжэн Дэлякруа, што напісаў "Свабоду на барыкадах", цэлымі абзакамі апісвае ў сваіх дзёньніках, як паказаць халодную "жалезнасць" кірасы альбо як прымусіць "скварыцца" сонечнае съяніце. А Фэрдынанд Рушчыц у сваіх дзёньніках падрабязна распавяў, як у яго ўзінікла ідэя славутай "Зямлі". Ён, прыехаўшы з падарожжа па Эўропе да бацькоў, у Багданаў, выбіраў разам зь імі бульбу і, прысёўшы нізка ў баразыне, убачыў адно неба ў зямлю. Пасъля да гэтага дадаліся валы з аратым — і выйшаў клясычны твор жывапісу.

Сярод гэтых апісанняў практычных уражанняў трапляюцца й выдатныя філязофскія сэнтэнцыі. Аіры Матыс неяк запісаў у сваім дзёньніку: "Для супраўднага мастака няма нічога больш складанага, як намаляваць ружу, бо для гэтага ён мусіць забыцца, як яе выяўлялі іншыя мастакі".

Сяргей Харэўскі

Максім Багдановіч напісаў гэты дзёньнікі ў 1915-м, калі адпачываў у Крыме. Усяго ён быў там трох разы. Першы раз у 10-м годзе, другі раз у 15-м і апошні — у 17-м. Гэта быў, відаць, самы шчаслівы год у ягоным жыцьці — 15-ы. Калі ён адпачываў у Старым Крыме, ён быў самастойны, можна сказаць, упершыню. Но, па-сучасніці, ён усё сваё жыцьцё залежаў ад бацькі Адама Ягоравіча. І матэрыяльна, і духоўна. Багдановіч у сваім жыцьці не зарабіў грошай. Пасъпей толькі скончыць ліцэй. Усе ягоныя заробкі — хіба крыхта ганаараў.

Адам Ягоравіч сачыў за здравоўем Максіма. Фактычна, тыя паўгоду, якія Максім самастойна пражыў у Менску, давялі яго да смерці. Но бацька прымушаў яго прымакаць лекі, даглядаў яго, як дзіця. А ў 15-м Максім вырваўся на волю. Ён трапіў у пансінат, дзе жыла жанчына — замужняя, але бяз мужа. Звалі яе Клава. У Багдановічу ўзынікла з'ёсі сувязь. Магчыма, адзінай ў жыцьці Сальвадора Далі, які "адбіў" жанчыну ў паэта Поля Элюара: "Першы пацалунак, калі сутыкнуліся нашыя зубы й перапляяліся языki, быў пачаткам таго голаду, што прымусіў нас кусаць і грызыці адно аднаго да самае сутнасці нашага быцьця".

У дзёньніку па-расейску фіксуюцца літаральна мэдычнымі тэрмінамі дзеяньні мужчыны ў жанчыны. І адначасова з гэтым Максім Багдановіч піша іншы твор — для аднаго з турыстычных расейскіх выданняў таго часу — "Із летніх впечатлений". Можна браць дзёньнік і парапоўваць. "Із летніх впечатлений" напісана вельмі пры-

Што думаў, тое й пісаў

Я, як беларус, маю права на спадчыну клясыкаў сваёй літаратуры і ўсё павінен зрабіць, каб акадэмічныя выданыя такіх творцаў, як Колас, Купала, Гарэцкі, Багдановіч і Гарун, у нас былі. А калі нехта знейкай нагоды не дае нам гэтага зрабіць, забаране, хавае — значыць мы яшчэ на спрадукцыі, як нацыя. Мы мусім усе змагацца за тое, каб спадчына нашай клясыкі была надрукаваная, ацэнена, асэнсавана і мела шырокі разглагалас. Спадчына належыць не спэцыялістам, якія вырашаюць лёс твору Багдановіча вельмі простирам чынам — як цэнзура ў савецкі часы.

Калісці выпадкова мне трапіў у руки гэты дзёньнік. Я з нагоды 110-гадзідзяя Багдановіча напісаў на татку ў газету "Звязда". Пасъля гэтага пайшоў у музей Багдановіча, і мне паабяцалі, што аддадаць. А я паабяцаў, што арганізују публікацыю дзёньніка. Звязнаруса да навукоўцаў — да Конана, Рагошы, Грыцкевіча, Бяляцкага.

Гэты дзёньнік патрабуе камэнтароў, навуковай публікацыі. На сёньня ў музее няма навукоўцаў адпаведнай зўройні, але ў музэя ёсьць амбіцны мець першую публікацию. Тут не супадаюць магчымасці й рэальнасць.

Раней ці пазней дзёньнік будзе надрукаваны. Наву-

коўцы, людзі творчыя напішуць, асэнсуюць і зробяць публікацыю... Астраўцоў ці Акулін катэгарычна супраць друкавання дзёньніка. Але яны не спэцыялісты. Міхасі Стральцоў, калі пісаў сваю "Загадку Багдановіча", прыходзіў раіща да Навуменкі — згадваць пра дзёньнік ці не? Тады Іван Навуменка сказаў, што ня своечасова, цэнзура не пусціла б. Гэта было рашэнне спэцыялістаў, якія адкрылі супрацоўніцтву на пэрспэктыўу. Сёння я на бачу такіх спэцыялістаў у музэі. Калі я пытаяўся ў супрацоўніцтве выдаць дзёньніка ў друк, яны казалі: "Там ёсьць такія слова: "...У мене ўстаў, і я пайшоў з прыўзывам..."

Яны гэта ліцаў амаральнымі, а я лічу, што гэта нормальна. Скажам, у цыкле вершоў Багдановіча "Сімерць і Эрас" напішат больш эратычнага й адкрытага.

Анаконтаго, што сам аўтар не зьбіраўся публікаваць свой дзёньнік... Я ня думаю, што Гамэр зьбіраўся выдаваць у СССР "Іліяду". То, што меркаваў аўтар, не заўсёды адпавядае рэальнасці. Адзінкі, якія даюць нашчадкі, часам больш вартыя, чым аўтар дае сам сабе. Тым больш калі казаць за Багдановіча... Мяне зьдзіўляе, што нехта бярэцца казаць, што думаў Багдановіч, калі пісаў. Ён што думаў, тое й пісаў.

Адам Глебус

З-пад бацькавай апекі

Максім Багдановіч напісаў гэты дзёньнікі ў 1915-м, калі адпачываў у Крыме. Усяго ён быў там трох разы. Першы раз у 10-м годзе, другі раз у 15-м і апошні — у 17-м. Гэта быў, відаць, самы шчаслівы год у ягоным жыцьці — 15-ы. Калі ён адпачываў у Старым Крыме, ён быў самастойны, можна сказаць, упершыню. Но, па-сучасніці, ён усё сваё жыцьцё залежаў ад бацькі Адама Ягоравіча. І матэрыяльна, і духоўна. Багдановіч у сваім жыцьці не зарабіў грошай. Там так усё прыгожа, так романтычна. А ў дзёньніку ёсё так аголена... І, натуральна, тых, хто ведаў Багдановіча як павета чыстае красы, дзёньнік проста шакаваў, узынікала рэакцыя не-прыманьня: "Я паваліў яе на зямлю", "Я падняў ёй спадніцу", "Я рассоўваю ёй палаевые губы", і г.д. Мы стаялі мурам не-парушным супраць таго, каб дзёньнік друкавалі. Гэта быў 91-ы год, на той момант мы зрабілі слушна. Пасъля ў нас узынікала іншая ідэя. Мы пачалі выпускаць архіўныя матэрыялы. Першы "Сыштак" быў прысьвечаны сям'і Багдановіча, непасредна бацьку, маці. Другі — стрыечнымі сёстрам, братам. Трэці мы плянавалі прысьвечаць жанчынам у жыцьці Багдановіча, плянавалі ўключыць туды гэты дзёньнік з нарамальнымі камэнтарамі, але так атрымала, што гэты зборнік ня выйшоў.

Задумка была добрая, але не падарвалася. Клава. Но будзе я помніць всегда, Как в сердце шипела отрава любви, и тоски, и стыда. Тебя в темно-синем платочке и песню, что пела мне ты: Прошли золотые денечки. Осталися только мечты

Гэты дзёньнік чалавека, які дарваўся да жыцьця і хоча дакацаць, што ён сапраўды жыў. А наперадзе яго чакала вяртанье ў Яраслаўль, у свой пакой, празь які быў уваход у прыбіральную, пазашлюбныя бацькавы дзеці, мачаха і гэтак далей...

Паліна Качаткова, колішнія супрацоўніцы музею Багдановіча

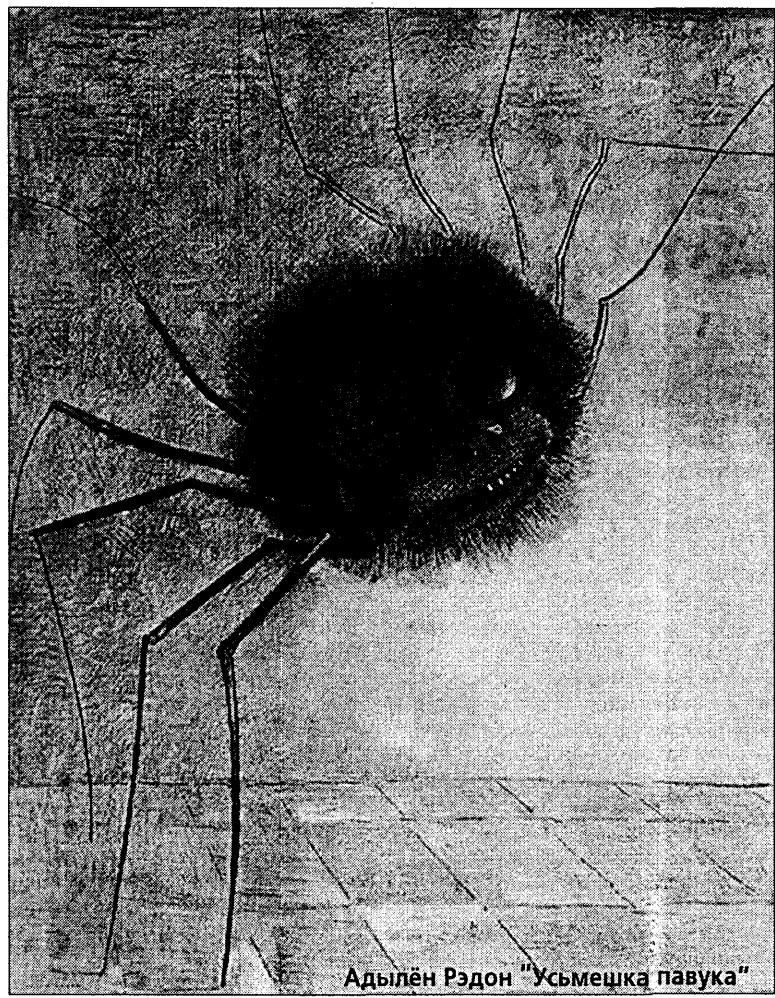
Толькі ў акадэмічным выданні

Калі паўсталі пытаныне, ці друкаваць дзёньнік, мы, супрацоўнікі музею, сабраліся і сказаў, што не дамо, што мы ўсе супраць. Ён мусіць быць надрукаваны ў акадэмічным выданні, дзе сабрана ўсё, напісане рукой аўтара.

Максім Багдановіч — гэта мой любімы беларускі паэт, і мне было непрыемна чытаць гэты дзёньнік. Проста было непрыемна яго ў руках тримаць, непрыемны быў вэрхал вакол гэтага ўсяго. Максім яго пісаў не для таго, каб ён быў надрукаваны.

Алесь Астраўцоў, былы супрацоўнік музею Багдановіча

КУЛЬТУРА

Адылен Рэдон "Усмешика павука"

Мастацтва як злачынства

У змрочных сутарэннях Люру, у самым сэрцы гэтага амаль тысяча гадавага замку, адкрылася выставка "Мастацтва як злачынства". Яна дае гледачам магчымасць зазірнуць мастаку ў душу, пабачыць творы, пісаныя ім у хвіліны дэпрэсіі расчараўання, каб пазбыцца страху ўнутранага хаосу. Каб потым вярнуцца да сваёй галоўнай працы.

На выставе мы сутыкаемся з падпольлем, з асабістым пеклам мастакоў. Сярод іншых там можна пабачыць гравюры пазеты Ульяма Блэйка, якія ён рабіў для сябе — не арыентуючыся на "спажыўца". Блэйк прыдумаў новы свет, новую рэлігію й міталёгію, якімі натхнілася Мілаш, пішучы пра Зямлю Ульра, няплодную ды нялодскую. У гравюрах Блэйка відаць разах, гігантызм: аголены барадаты Госпуд Бог, нібы Ньютан, стварае Зямлю, вызначаючы велізарным компасам ейнае месца ў космасе. Апакаліптычныя сцэны поўных гіганцкіх постасцяў з пазіціі Блэйка. Звар'яцелы Навухаданосар паўзе ў якісці бездані й паварочвае да гледача жахлівыя твары. Гэтае пекла яшчэ лагоднае, інтэлектуальнае ѹ эстэтычнае, узънёслася ды мэлянхалійнае — яму далёка да іншых мастакоўскіх пеклаў (у літаратуры Сада, карцінах Гой), якія спарадзіла мяжа XVIII і XIX ст.

Сам Гой! На жаль, ягоныя гравюры тут мала, і яны ня самыя харектарныя. Перад намі адкрываецца ўнутраны свет кащараў мастака, выкліканы перажыткам вайной. Дыў на толькі ёй — на закансцяне, дэзвюхудшуюю і непрыха-

вана жорсткую гішпанскую рэчаіснасць мастак таксама адклікаеца жудаснай галерэяй інквізытараў, судзьдзяў, зводніц, аслу ў сутанах.

Пры канцы Асьветніцтва разам з Французскай рэвалюцыяй зьявіўся новы тып маліваниня. Калі раней мастакі ў сваіх шэдэўрах імкнуліся адлюстроўваць прыгажосць свету, зямлі й жывіцца, дык у той час зьяўляеца мастацтва, што фіксуе трагічнасць свету. Найбольш яскравы прыклад гэтага мастацтва — цыкл Гой "Жахі вайны". Гэты ўяўлены кащмар можна парадунаць хіба з карцінамі Гераніма Босха, дзе кащмар сну зъмешваецца з нейкай ератычнай тэалёгіяй. Босх — вось сапраўдны ідэоляг плыні, сыцілая частка якой паказана на выставе. Найбольш на выставе твораў ня самага вядомага ў нас мастака-сымбаліста канца XIX — пачатку XX ст. Адылёна Рэдона. Апроч фантастычных, нечаканых па каліярыстыцы карцінаў алеем, Рэдон маляваў для сябе жахлівія рэчы. Велізарнае самотнае вока, нібы вока самога змрочнага лёсу, з поглядам, застымым... у пакутах? Ці ў абыякавасці? Проямка жудасных

павукоў, якія маюць на ножках неявілкі чалавечыя твары зь неразгаданым выразам; адсечаная галава на п'едэстале... Чым кіраваўся Рэдон, малюющы гэта — боязнь, брыдкасцю, маніяй мажлівага ператварэння чалавека ў тое, найніжэйшае ды найбрыдчайшае? Цяжка вызначыць. Раскошу барваў і мэтафараў Рэdon пакінёў для карцінай, якія знаходзяцца ў Францыі безвідліч прыхільнікаў сярод мастакоў і пазетаў.

Падчас прагляду экспазіцыі "Мастацтва як злачынства" найперш зважаеш на лягічную слабасць слоўкі "як", што ня дужа сюды пасуе. Лепш было бы называць выставу "Мастацтва і кащмар" — кащмар гісторыі, кащмар душы. Мастацтва не спрабуе быць актыўна злачынным — яно натура навакольныя жахі. Зазначым, што ў ранейшыя стагодзьдзі таксама былі хранікёры жудасніц, напрыклад графік Жак Кале. Але ягоная творчасць — запіс фактаў, а не адкрыццё за-кунтоў мастакоўскіх душы XIX ст. шмат зъмніла — і зъмніла радыкальна. Першы раз — з дапамогой рамантыкай, якія інгаравалі грамадзікі табу ў умоўнасці, другі — за пасярэдніцтвам доктара Фройда, што прыслухаўся да чалавече душы й адкрыў у ёй такія жахі, побач з якімі блікненіемі нават жудасць вайны.

Паводле *Gazety Wyborczej*

ПАЙШЛІ АД НАС

Памёр Зьбігнєў Дзевянткоўскі

На мінульым тыдні памёр папулярны ў Польшчы сялявак і кампазытар Зьбігнєў Дзевянткоўскі (заснавальнік *"Tercetu Egzotycznego"*). Дзевянткоўскі быў родам з Горадні і за сёmdзесяц гадоў жыцьця напісаў каля 3 тысячай песень.

Пісьменнік з Галісіі

Гішпанскі пісьменнік Каміла Хасэ Сэля, ляўрэат Ноблэўскай прэміі 1989 году, памёр у Мадрыдзе ў мінілы чацвер або сімнадцаты да сардечнага прыступу. Яму было 85 год. З аўторка ён знаходзіўся ў больніцы з прычынай грыпу і ціжкасцю з дыханьнем.

Творчы даробак Каміла Хасэ Сэля налічвае 70 кніг. Паходзіў пісьменнік з Галісіі (на паўночным захадзе Гішпаніі), якая была для яго тым, чым Маконда — для Маркеса.

Сэля вучыўся ў Мадрыдскім універсітэце, падчас грамадзянскай вайны спу-

Каміла Хасэ Сэля

жыў у арміі Франка. У 1955 годзе ён пасяліўся на Маेцы, дзе заснаваў літаратурны часопіс *Papeles de Son Amadans*. З 1957 г. ён быў членам гішпанскай Каракаліўскай акадэміі, а ў 1995 г. атрымаў самую кащоўную ў гішпанскамунаі літаратуры ўзнагароду Сэрвантеса.

Дэбютаваў Сэля авантурным романам "Сям'я Паскуаля Даурда" (1942), які выклікаў шок сакавітасцю мовы і цынізмам у апісаныні падзеі і герояў. Чарговым буйным творам быў "Вулей" (1951), дзе

бібліятэка Плаці, і зь цябе пасьмяноўца

У Горадні напярэдадні Новага году выйшаў літаратурна-масцяцкі альманах "Нябесны знак", у якім зъмешчаныя творы ажно 18-ци мясцовых пэтаў. Ягоны аўтары 24 студзеня ладзяць у Горадзенскай абласной навуковай бібліятэцы імі Карскага прэзентацыю сваёй супольнай кніжкі.

Мне, як літаратару, які мае нейкі досьвед прафэсійнай працы, давялося зьдзейсніць гвалт над сабой, каб адуажыць гэтую незвялічкую кніжку. Бы да добрай пазіцыі прызычайчаваешся, як да смачнай ежы. А калі зъясі нешта няякласнае, барані бог каб не заляжалае ды стухлае, дык спазнаеш неверагодныя цялесныя пакуты.

Першае, што кідаецца ў очы, — гэта колькасныя судносіны беларускамоўных і расейскамоўных тэкстаў. З усіх удзельнікаў альманаху толькі шэсць надрукавалі свае вершы па-беларуску, ня лічачи Анатолія Аланасевіча, які сціршаў заяўление:

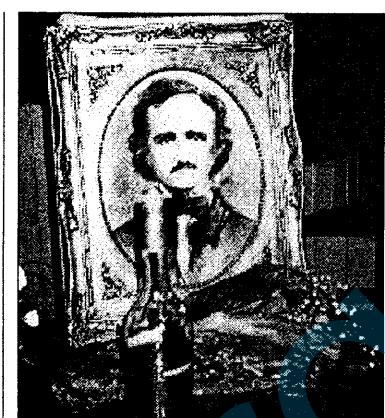
Разумею, што трэба мне, трэба Напісаць верш на мове сваёй. Бो прац тым, як пачуць водар хлеба, Перш я слова пачуў мовы той.

А пасля забываецца на сваю

дэкларацыю і астатнія вершы друкуе выключна па-расейску. І выглядае як тая унтарафіцэрская ўдава, што сама сябе высьцебала. Калі разумееш, што "трэба", дык навошта здраджаўца сумленью?

Другое, на што зъвяртаеш увагу, — паважны век бальшыні аўтараў. Аўтары "Нябеснага знaku" крыху схітравалі — адмыслова не падавалі дату юнардэння, але сваіх гадкоў ад чатырох ім не скаваць. Вось, напрыклад, рэдактарка альманаху Марыя Шаўчонак надрукавала свой здымак з далёкіх студэнцікіх часоў. Чаго саромеца?

Сыльва же пэнсіянэр Вахтанг Кікабідэ "Мае гады — маё ба-

Тры ружы й паўбутэлькі канъяку

Містычная цырымонія ў дзень нараджэння Эдгара Алана По на ягонаі магіле сёлета прыйшла як звычайна. Пачынаючы з 1949 г., 19 студзеня ўчыніўся на магіле Эдгара По, які пахаваны на цвінтары адной з цэрквей Балтымару, прыходзіць чалавек у цёмным плашчы, чорным капелюшы і белым шаліку, які закрывае твар. З сабой ён прыносиць і пакідае на магіле тры чырвоныя ружы ды паўбутэлькі канъяку. Ведаючы пра гэту традыцыю, начыніць яе царквы зъбираюцца разяўкі.

Гэтым разам невядомы прыйшоў а трэцій гадзіні. Як паведамі захавальнік царквы і музей Эдгара По Джэф Джэрам, які назірае за гэтай цырымоніяй ужо больш за 20 год, незнаёмец, як звычайна, таемным жэстам засвідчыў, што ён не самазванец. Хоць, паводле слоў Джэрама, чалавек, які прыйшоў сёлета, выглядаў маладзейшым за сваёго папярэдніка.

За ўесь час існавання гэтай традыцыі яна парушалася толькі аднойчы. Легася чалавек, які прыйшоў, пакінуў на магіле апрача ружаў і канъяку запіску, якая разюючыла прыхільнікаў мясцовай футбольнай каманды "Балтымарскія крумкачы", названай менавіта ў горнадной з самых вядомых паземаў По "Крумкач". У запісцы мейсія радок з пазмы По "Чырвоная маска съмерці", тлумачэнне якога дазваляла дапусціць, што той, хто пакінуў запіску, прадказвае камандзе, якая ўпершыню выйшла ў фінал нацыянальнага супэркубку па амэрыканскім футболе, паражэнне. Даэчы, менавіта тады "Балтымарскія крумкачы" ўпэўнена перамаглі.

Юры Гумянюк

Выйшаў пробны нумар новага часопісу "Partisan". У гэтым выданні галоўнае — візуальны шэраг, а на тэкст. Задума зрабіць гэткі часопіс снавалася яго выдаўцамі гады чатыры. "Partisan" уразіць кожнага сваім "нетутэйшым" паліграфічным выкананнем. Багацце ілюстрацый, пераважна твораў беларускага мастацтва 90-х, — заслуга рэдактара часопісу Артура Клінава. Свайм зъместам і формай "Partisan" дакладна перадае касмапалітычную атмасферу, якая пануе ў асяродзьдзі менскай мастацкай баземы.

Беларуская палічка ў Інтэрнэце:
Абнаўлены за апошні тыдні

Новыя тэксты:

Лявон Юрэвіч. Вырваныя бачыны. Да гісторыі СБМ. Міхась Кавыль. Першая рана. Вершы. Вялянін Акудovіч. Эзэм. Вайна культурау. Рэй Брэдбэры. Яго пумпэрнікель. П'ер Буль. Загадкавы сувязы. Андрэ Маруа. Жыццё людзей. Наталі Сарот. Трапізмы. Вэркор. Маўчаныне мора. П'ер Гамара. Любоў ганчара. П'ер Куртад. Канец Italii. Эльза Трыяле. Івэта Ражэ Грэнье. "Дараагая, мілай мадам..." Элен Пармэлен. Уяўны мастак Анеры Труаё. Пра хаканне й вераломства. Барыс Віян. Ваўкалак. Марыс Таэска. Падарунак. Марсэль Эмэ. Назад. Анеры дэ Рэнье. Тайна графіні Барбары. Эрэз Базэн. Здаецца мансарда. Ульям Шэксپір, Уолтэр Дэ Лія Мар, Рычард Олдынгтон, Эва Мэрыям, Сэмюэл Коўлрыдж, Эйдрыян Генры, Лэнгстан Г'юз, Альфрэд Тэнісан, Гартлі Коўлрыдж, Генры Лангфэла, Чарльз Мэйкай, Томас Эрнэст Г'юм, Рупэрт Брук, Джон Кітс, Крыстына Разэты. Вершы.

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Мянчук

“Святая Ночь” на пляцы Волі

Сутарэнны менскага катэдralнага касцёлу знаёмыя мне зь дзяцінства. Там быў стралковы цір спартовага таварыства “Спартак”. З касцельных лёхай быў падземны ход да будынку калегіуму, на фундамэнце якога ў савецкія часы пабудавалі музичную школу — цяпер гэта гімназія-каледж пры Беларускай акадэміі музыкі. Тым падземным ходам мы, вучні, хадзілі спартакаўскі цір здаваць нормы ГПА па стральбе.

Аднойчы — мне было тады гадоў трывацца — я раптам зразумела, што таўшчэны мур, які высіцца пасярод школьнага двара, гэта апсыда барочнага касцёлу. Я доўга не могла ўціміць, якім чынам касцельныя муры альпнуліся за фасадам

звычайнага сталінскага будынку таварыства “Спартак”. Зълева да муру прылягала школная спартзалі, на дах якой можна было трапіць проста з вокаў клясы сальфеджёю. Трыццаць крокуя па чорным разагрэтым толі — і дакранаешся да халодных камянёў, якія дыхаюць даўнінай. У душы адразу пачынае гучыць арганная таката Баха.

Бальшавікі, звычайно святыні, перш за ёсць пазбуйлі іх голасу: здымалі званы, выкідалі арганы...

Аднак касцельная музыка жыла. Я чула яе ў дзяцінстве, калі вандравала ўлетку па далёкіх хутарах Браслаўшчыны. Гэля Кур'ян штонядзелі езьдзіла на ровары ў Браслаў на імшу. Яна сипявалі ў касцель-

ным хоры. Найбольш яна любіла сипяваць календы — напаўнародныя калядныя песні, у якіх распавядаецца пра цуд нараджэння Хрыста: “Нарадзіўся нам Збавіцель”, “А ўчора з вячора”, “Як прыбеглі пастухі ў Бэтлеем”, “Зямля і неба”. Яна сипявалі іх амаль у тым самым стылі, што й паганская калядкі — “Го-го-го, каза!” У ейным співе не было нават цену фальшивай слодычы. Аўтэнтыка XVII стагоддзя, не кранутая сантывментальнымі глянцамі пазнейшых эпох.

Календы заўжды сипяваюцца на памяць. Гэта іхная галоўная ўласцівасць. Не заўважыш, як пачнеш сипяваць. І на скончыш, пакуль календ сама цябе не адпускаць. У фальклёрных экспедыцыях здараюцца сапраўдныя эпідэміі сипявання. Нехта, вандруючы па вёсках, падчопіць калядку і прынесе яе ў абоз. І пачынаецца бясконцы ўсеагульны співец. Спачатку разам. Потым пасобку. “Як прыбеглі пастухі ў Бэтлеем...” Праз нейкі час песня цябе адпускае. Але нехта побач прайграе сипяваць, і ты міжволі падхопліваеш мэлёдью, якія прасякнута паветра, везера, дрэвы, аблокі, дагараючы агонь... Бо гэта яны ты сипяваеш

калядку, а калядка сипява цябе.

Я згадала пра гэта 13 студзеня, калі ў катэдры адбылася прэзэнтация каляднага праекту музичнага таварыства “Ліра”. Гэтае таварыства складаецца з музыкаў, якія гуртуюцца вакол касцёлу Св.Роха на Златой Горцы. Узначальваючы таварыства кампазітар і арганіст Віктар Кісцень.

Новы дыск “лірнікаў” — гэта 15 касцельных песень, аўяднаных называю “Святая ночь”. 12 з іх — традыцыйныя беларускія калядкі і пастаралкі, знаёмыя кожнаму чалавеку, маленства якога праўша ў Заходній Беларусі. “Зямля і неба”, “А ўчора з вячора”, “Паказалася зь неба”, “Нарадзіўся нам Збавіцель”, “Як прыбеглі пастухі ў Бэтлеем...” Аматары могуць скарыстаць на толькі мэлёдіі, але й тэксты, раздрукаваныя на вокладцы.

Усе песні гучыць у выкананыні парадафіяльнага хору “Златая Горка”. Гэтаму хору часам не стае дасканаласць, чысьціні гуку, дыў аранжаваныні, зробленыя Святланай Шэйпай і Вольгай Паўлоўскай, месцамі занадта

“глазураваныя”, сантывментальна-акадэмічныя. Затое як цудоўна гучыць арган! Вользе Паўлоўскай удалося знайсці новыя фарбы, якія стварылі чарадзейную атмасферу Каляды. Ня горш гучыць і труба (Ігар Кабулашвілі), і клярнэт (Уладзімер Глускер).

На жаль, падчас прэзэнтациі ў жывым выкананыні з акампанементам маленькага электрааргану песні прагучалі горш, чым на дыску. Калісці магутны горас аргану ў Марыінскай катэдры будзіў па начах царскага губэрнатара. Цяпер сапраўднага аргана няма.

...Кампакт-дыск “Святая ночь” можна купіць у касцёлах і незалежных аўдыёкрамах.

Ю.А.

Выкананыя праекту перабудовы касцёлу ў спартзалі даручылі архітэктару Мікалаю Драздову. Гэты чалавек верыў у будучасе адраджэнне катэдры і сівядома імкнуўся палегчыць ейную рэстаўрацыю для нашчадкаў. Ён распрацаваў удалы і вельмі эканомны праект, які дазваляў пад слапамі фарбаў і прыбудаванымі фасадамі захаваць усё, што можна было зберагчы. Архітэктар Драздов таксама пакінуў нам падрабязныя абмерныя мапонкі касцёла, фатаграфічную фіксацыю ўсёй пабудовы, асобных архітэктурных дэталяў і насыщенага жывапісу. Дзякуючы захадам хітратага ды прадбачлівага архітэктара ейнае аблічча хутка аднавілася.

Калі сёлета ў навагоднюю ноч вышпаціравалі па праспэкце Скарбонкі, бачылі, напоўні, двух юнаку, якія бавілі народ сівядочнымі жартамі. Адзін з іх, Данік Шутко, — музыказнаўца, вучыцца ў Санкт-Пецярбургу. Другі — Юрась Бліноў, піяніст, вучыцца ў Тэхаскім хрысціянскім універсітэце.

З Бліновым увогуле атрымалася цікавая гісторыя. Жыў сабе хлопец у сладкім містэцтку Дарагічын. Тамтэйшыя пэдагогі заўважылі ягону музычныя здольнасці ды парадлівасць іхніх бацькоў. Там іх падхопілі, паслухалі дыў прысудзілі Юрасю стыпэндію, якую пакрывае кошт вучобы ў ўніверсітэце на працягу чатырох гадоў: трох гады займае атрыманыне “The Artist Diploma in Piano”, яшчэ год — канцэртная практика. За прафіяльнае плаціць ўніверсітэцкія спонсары. Асобы, якія жывуць у ЗША па студэнцкай візе, афіцыйна ня маюць права працаўца, пра іхнае матэрыяльнае забесьпячэнне кларапоціца ўніверсітэт. Разылічаваць на гэткую падтрымку могуць толькі замежныя студэнты, якія дэманструюць выдатныя здольнасці.

Бліноў атрымлівае стыпэндію, спонсарскую дапамогу, рэгулярна здабывае прэміі на міжнародных і амэрыканскіх конкурсах. У яго ёсць усе магчымасці для наўмалнага жыцця і творчага працы — нават уласны рэйтинг “Стэйнвэй”, атрыманы за перамогу на нацыянальным студэнцкім конкурсе. Рэйль стаіць у спальні ягонай кватэры, якую ён арандуе ва ўніверсітэцкім жылыём комплексе. Мініяцюрная гасцініца, спальня, ванныя пакой. Каштуе гэта ўсё 410 даляраў у месяц. Да ўніверсітэту — 20 хвілін пешкі, але заняткаў мала — толькі абавязковыя сустэрэны з Універсітэтам і камэрнага ансамблю. Так што ва ўніверсітэце Юрась ходзіць, зблысцага, правяраючы электронную пошту. Бы кампютара дома няма, а хочацца атрымліваць сувязь з Беларуссю.

Пра падзеі 11 верасьня Бліноў таксама даведаўся ад менчукоў. “Адчыніло сваю паштовую скрынку і чытаю мэйл ад брата: “Які жах! Мы тут страшэнна нэрвуюемся і чакаем ад цябе звестак!” Спачатку я папросту нічога не зразумеў, але мне растлумачылі...” — кажа ён. З пачаткам альтэрарыстычнай ап-

го сьвету. Але Бліноў быў занадта засмучаны сваімі няўдачай на конкурсе і не пастаўіўся да гэтае працягові.

У 1999 г. на міжнародным конкурсе ў Пекіне яны зноў сустэрэліся з Унігерам. Амэрыканец яшчэ раз паўтарыў прапанову. Бліноў даслаў відазніпісі сваіх канцэртаў у Форт-Уорт. Там іх паглядзелі, паслухалі дыў прысудзілі Юрасю стыпэндію, якую пакрывае кошт вучобы ў ўніверсітэце на працягу чатырох гадоў: трох гады займае атрыманыне “The Artist Diploma in Piano”, яшчэ год — канцэртная практика. За прафіяльнае плаціць ўніверсітэцкія спонсары. Асобы, якія жывуць у ЗША па студэнцкай візе, афіцыйна ня маюць права працаўца, пра іхнае матэрыяльнае забесьпячэнне кларапоціца ўніверсітэт. Разылічаваць на гэткую падтрымку могуць толькі замежныя студэнты, якія дэманструюць выдатныя здольнасці.

Бліноў атрымлівае стыпэндію, спонсарскую дапамогу, рэгулярна здабывае прэміі на міжнародных і амэрыканскіх конкурсах. У яго ёсць усе магчымасці для наўмалнага жыцця і творчага працы — нават уласны рэйтинг “Стэйнвэй”, атрыманы за перамогу на нацыянальным студэнцкім конкурсе. Рэйль стаіць у спальні ягонай кватэры, якую ён арандуе ва ўніверсітэцкім жылыём комплексе. Мініяцюрная гасцініца, спальня, ванныя пакой. Каштуе гэта ўсё 410 даляраў у месяц. Да ўніверсітэту — 20 хвілін пешкі, але заняткаў мала — толькі абавязковыя сустэрэны з Унігерам і камэрнага ансамблю. Так што ва ўніверсітэце Юрась ходзіць, зблысцага, правяраючы электронную пошту. Бы кампютара дома няма, а хочацца атрымліваць сувязь з Беларуссю.

Пра падзеі 11 верасьня Бліноў таксама даведаўся ад менчукоў. “Адчыніло сваю паштовую скрынку і чытаю мэйл ад брата: “Які жах! Мы тут страшэнна нэрвуюемся і чакаем ад цябе звестак!” Спачатку я папросту нічога не зразумеў, але мне растлумачылі...” — кажа ён. З пачаткам альтэрарыстычнай ап-

Юрась Бліноў

НАПЯРЭДАДНІ

Так, пэўна, трэба толькі зрух, Каб вершы пацякі з крыніцы, Каб раптам склаліся ў ланцуг Падзея і лёсаў таямніцы.

Каб подых ветру сълёку зьвёў, Парвай дэірван, што сэрца поўніць, І ўзынёться б сном да тых краёў, Дзе граюць, грукаюць, гамоняць,

Дзе ладзяць шумны карагод, Дзе зорку на нібёсі клічуць, Дзе сустракаюць Новы год, І п'юць да дна, і шчасця зычаць.

Дый нам лара. Пяе крышталь, Свяціло съвачы ў кароне дымкі, Адчуме час — і дзіўны баль Нас загарне ў свае абдымкі.

1996

раці разышліся чуткі пра тое, што замежных студэнтаў павысілаюць з краіны. Аднак нічога такога ня здарылася, хіба што нагляд з боку спіцэцслужбай стаўся болей жорсткім. Асабліва гэта датычыць прыбышоў з “ядобранадзейных” краінай, у лік якіх трапіле і Беларусь. У звычайных чалавечых стасунках гэта зусім не адчуваецца. Тэхасцы — людзі шырокай душы, без снабізму, які часам назіраюць ў жыхароў Нью-Ёрку.

У ЗША існуе добры звычай: кожнаму студэнту-замежніку падбіраюць амэрыканскую сям'ю, каб апекавалася. Дзякуючы гэтым звязкамі студэнт не пачуваеца самотным, нават у сівядто-

нія вечары, якія большасць амэрыканцаў бавяць ў сямейным коле. У Блінова ажно дзіўне такім сям'ем. Да адной яго “прымацаўалі па лініі” ўніверсітэту. У другой ён жыў падчас міжнароднага конкурсу імя Віана Клайдэна (усіх канкурсантаў рассяляюць па сем'ях, каб яны быў ў роўных умовах). На конкурсе Бліноў не атрымаў аніякіх прэмій, аднак яму пацясціла пазнаміца з цудоўнімі людзьмі, якія заўжды запрашаюць яго на Каляды, Дзені Падзякі і свае хатнія сівяды.

Амаль ніхто з новых сяброў Блінова раней ня чуў пра Беларусь. “Амэрыканцы дрэнна ведаюць географію, — кажа ён. — Ім кажаш: Беларусь месцыца паміж Рәсей і Польшчай, а яны пытаюцца: а Польшча — гэта ў які бок ад Рәсей? Ім здаецца, што сівет сканчанца недзе ў раёне Вялікіх Азёраў. На конкурсе Бліноў не атрымаў аніякіх прэмій, аднак яму пацясціла пазнаміца з цудоўнімі людзьмі, якія быў ўніверсітэту. Настаўлія можа зьнічыць чалавека або рабіць з ім шуды, калі ён дастаткова занадта

захады. Дык выявілася, што маці за квіткі атрымала болей, чым сын за сольны канцэрт. Нізкія заробкі і высокая канкурэнцыя ў Беларусі вымушаюць музыкаў эміграваць. Канцэрты ў родным горадзе для Блінова і экзамэн, і адначасова акт дабрачыннасці. Перад летнім выступам Блінова баяўся, што публікі будзе мала, і ягоная маці ўзялася распаўсюдзіць 100 квіткоў. За гэта яна мусіла атрымаць ад Філярмоніі 10% камісійных. Пасля канцэрту яны зівалі ў бухгалтерыю разам, каб атрымаць належныя ім грошы.

Канцэрты ў Злучаных Штатах рыхні амадэмічнае музыкі не бязьмежны. У буйных амэрыканскіх гарадах ёсьць радыёстанцыі, якія дзень і ноч транслююць клясычную музыку з вельмі зымистоўнымі камэнтарарамі. У Нью-Ёрку ажно трэцяя стан

Беларускі сымфанічны ва Ўэксфардзе

Музыкі беларускай Філіармоніі наведалі Ірландыю, дзе з 18 кастрычніка да 4 лістапада ладзіўся 50-ы міжнародны Ўэксфардзкі фестываль опэры.

“Нейкая незвычайная атмасфера хатняга съята цягнецца да тэатру наўпраст да гаталі ў Ўэксфардзкі фестываль, створаны настрыманным энтузіазмам, не падобны ні да якага іншага — і менавіта агульнае ўражаньне мае сэнс”. Гэта *New York Times*.

Але немагчыма было ня ўразіцца расказам маёй маці, непасрэднай удзельніцы падзеі, вось я і перадаю яго вам.

50-ы юбілейны фестываль ладзіўся якраз беларускім “сымфанічнымі сродкамі”. Пра ўздел беларусаў у фэсьце, дзе цыгам 49 гадоў дамінаваў ірляндзкі аркестар, пісалася-разважалася-крычалася і там, і на мацерыку. Зварухнутыя стосамі прэзыдзіялы тубылыцы з павагай гледзелі на прадстаўнікоў не-вядомай цывілізацыі. Песеньку ім ірляндзкую сыграли — адна кабета і расплакалася...

Містэцька ў 18 тыс. жыхароў супрэса нашых сваім вузенікамі, то-ненікі, як павуцінне, утульнымі сярэднявечнымі вулкамі з алеямі двухпавярховых домікаў, у якіх вони першага паверху нечакана зынікаюць яшчэ на ўзроўні плячэй, і агромністай колькасцю шчасльвых дзетак. Адныя блізнятні куды ні гляні, нават мурны ёсьць.

Беларусы кідалі свае “утуль-насыці” ды выходзілі пад вечар — каторы раз за дзень павітатаць зь сябрамі (то бок з усімі), пагаманіць на з раницы нагавораныя тэмы.

Факт, што ў Эўропе ёсьць “усё”, ужо не шакаваў беларусаў, але ахвотных у выходныя парадаваць вока крамавымі прыемнасцямі хапала. Апошняя сур’ёзна пацярпелі ад шырэзнай беларускай душы. Та-

кой загадкавай, што ніяк не магла ўціміць, чаму ўсе адзін у аднаго з прычын ці без аніякае просоць прабачэння — *sorry* ды *sorry*; душы, якія, аглядаючыся па баках, так і не інавуцьлася правільна пераходзіць вуліцу.

Кожная імпрэза сканчалася трох-кімфам і працягвалася на вуліцах, залітых месяцавым съятлом, у простай сяменай атмасфэры. Іхня-наскім мэтадам. З надыхамі ночы дзіўосы ірляндзкага лайфстайлу прымалі іншыя формы. Знаёмыя вулкі ўмілі ператвараліся ў аэро-дynamічную трубу, па якой машыны лётаюць менавіта з такім разылкам, каб твае нетутэйшыя вуши, ніхай і звыклыя да дэцыбэлаў, адчуці ўвескі смак посвістай той самай ракеты, якай вось-вось разынясе акно...

Сонечнай раніцай, шчасльвія, што касымічных вандровак засталася на адну сэрыю меней, гледзім на шкаляркі. Абсалютна ўсе яны зязлююць смаргадавымі спадніцамі й сунегавымі гольфамі. Файна ім — і табе весела. Хто ж прыйдзе на твае канцэрты ў гэткі час? Тыя са-мая вучні ѹпрыдуць — цалкам нармалёвая звяза для шкаляроў усяго съвету...

Цяжка табе будзе ўсьвядоміць, чаму гэтыя мудрыя ірляндцы, носячы тое, што Эўропа аднасліла гадоў 10—15 таму, ніколі на сварадца, а з тых некалькіх тысячы ў немаўлят, што давялося бачыць за месяц, толькі адно неяк несур’ёзна і не па-ирляндзку гаманіла-гаралапаніла. Ужо па дарозе ў аэропорт, едучы праз гэту суцэльнайу правінцыю, будзеш дуроць ад “Гінэс”, а таксама ад таго, што музыкі, вырваныя з сэрца Эўропы, — гэта трагедыя на-цинальная.

...А ў аэропорце цябе чакае “Белавія”...

Яўген Буры, Менск

падзеі культуры

Прэм'ера “Нацыянальной бібліятэki”

Рэжысэр Зыміцер Легуш зняў на творчым аўяднанні “Тэлефільм” сваю дэбютную стужку пра Нацыянальную бібліятэку Беларусі. Фільм цалкам беларускамоўны. Гэта першая прадукцыя аўяднання “Тэлефільм” за падыходу. Нягледзячы на няпэўнае фінансавае становішча, супрацоўнікі “Тэлефільму” спадзяюцца выступіць сёлета юбілейных стужак пра Янку Купалу і Якуба Коласа, а таксама рэмэйк фільму “Паўлінка”.

Юрась Барысевіч

Валачобнікі ў Варшаве

“Беларускія калядкі” адбыліся на мінульым тыдні ў Варшаве ў клубе “Apetyt Architektu”. Дзяйўчыты і хлопцы з Інстытуту беларускай культуры калядавалі, а потым частавалі прысутных каляднымі стравамі — куцьцёй, пірагамі з капустай, дранікамі. Быў аўкцыён беларускіх речак. Прыкладам, пляшку менскага бальзаму прадалі аж за 100 злотых (25 доляраў).

Нягледзячы на платны ўваход, прыйшло больш за сотню паліякаў. Прыканцы Зыміцер Вайцюшкевіч прэзентаваў “Цацачную краму”. Гэтае мерапрыемства ладзіцца ў Варшаве ўжо другі год.

Аляксей Дзікаўскі, Варшава

Фонд Культуры поўны задумай

У Доме дружбы прайшоў пленум Беларускага фонду культуры. Як сказаў яго старшыня Ўладзімер Гілел, Фонд культуры мяркую ініцыяваць стварэнне Беларускага краязнаўчага таварыства з уласным часопісам “Край” (што ў Магілёве выдаюць ужо альманах пад такой назвай, ён, відаць, ні чуў), а таксама грамадзкага камітуту па ахове помінкаў гісторыі й культуры. Апроч таго, Фонд культуры пляніруе правесці першы беларуска-нямецкі моладзеўскі фестываль камэрнае музыкі, выдаць на трох мовах пазэму Якуба Коласа “Новая зямля”, каляровы альбом “Жывапіс эпохі Барока ў Беларусі” і книгу нарысаў Ігната Дамейкі “Маё падарожжа”.

Э.Л.

Гарадзенскі джаз

З пачатку году пры Гарадзенскай філіармоніі рэзтуе джазавы аркестар. Першыя канцэрты адбудзіца ў лютым на сцэне абласнога драматычнага тэатру. Дырыжорам стаў былы кіраўнік эстраднага ансамблю “Акцэнт” Барыс Мягкі. У складзе аркестру джазавая група і колькі вакалістай.

Паводле

www.pahonia.promedia.minsk.by

ВОДГУКІ

Ліст да Алеся Эроціча

Што гэта было ў нумары ад 18 студзеня пад загалоўкам “Нямецкая жанчына — хто яна?” — пытается я. І сама сабе адказваю: Алеся Эроціч піша пра нямецкі фемінізм. Ён пасяліўся ў раёне Кройцбэрг, дзе жывуць радыкальны феміністкі, напужаўся агрэсіўных хуліганікі і лічыць цяпер сябе спэцом па фемінізме, мудрым вэтранам гендэрных боек, які мае права збіраць вакол сябе хлопчыкаў і дзяўчынак, ды вяшчаць: “От наши славянскія жанчыны самыя лепшыя, самыя прыгожыя й жаноцкі, носяць дзяцей 9 месяцаў, трываюць у шлюбе да апошняга, апранаюцца па-жанкоцца, нават на турбах і сумётах лазіць на шпільках і ў калготках-сетачках, заўсёды слабыя, пляшчотныя і мілыя, нават калі пруц торбу, вырачыўшы вочы. Ня умешваюцца актыўна ў палітыку, эканоміку й войску, як нямецкія “жалезныя кабылы”.

На ўмешваємся, сп. Эроціч. Усё ў Беларусі зрабілі мужчыны сваім цяпляп-ручанятымі — і войска, і палітыку, і эканоміку. Мы толькі снарады падносілі ў лавілі іх на свае галовы. Мы, спарадыўшы жанчыны, да гэтага звялькыя. Пакуя нашы пайдуркі гойсаюць па плянэце са “стынгерамі” й “калашамі”, гуляюць у вайну, мы сядзім у сваіх візвамах і трасаемся: пранясце — не пранясе. Часам і не праносіць: у любой вайне на 1 забітага жаўнера прыпадае 10—15 забітых жанчын і дзяцей. Такая ж армітэзка з параненымі й скалечанымі. Потым герой вяртаецца з войска ў шнарах і трасуць мэдалямі. А іхныя жонкі — пляшоткі жаноцкі — у гэты час арапі на сабе, валілі лес ды аднаўлялі гаспадарку.

Немкі на сабе араць ня будуць — ні ў вайну, ні у мірны час. Мне падаецца, што гэта Вас і раздражняе ў немках.

Вы, Алеся, пішаце пра тое, што,

разбурыўшы адвенчную систэму “трох K”, новая жанчына нічога не дала ўзамен. Каб не было альтэрнатывы, нікто б і на стаў руйнаваць тыва тры K.

Фемінізм — гэта паважная альтэрна-

тыва, плённая філязофская ідэя, спро-

бера перадолецца съвет і ягоне ліха. У

сучасным фемінізме калія двух дзя-

сяткай пляніяў ёсьць і радыкальныя —

як ёсьць агрэсіўныя групоўкі скінгедаў,

панкаў, левакоў. Агрэсіўныя людзі

найчасцей не надзеленныя поўнай,

самадастакавай асабістасцю — і

жывуць каленіямі, як каралы ў акіяне.

Феміністы больш інтэлектуальнага

кшталту жывуць і працуецца там, дзе

ім добра. Яны могуць быць сабою і не збіваюць ў статкі. Мы,

феміністы, раскіданыя па ўсёй єўрапе-

атычнайчай прасторы.

Зянон Пазняк некалі з гонарам

сказаў, што беларускамоўныя на кра-

дусць і на хлопця. Так і было, пакуль

беларускамоўныя былі вузкай сектай

людзей, загнаных варожым съветам.

“Не сівінч, каб на ганьбіць белару-

скумоўных”, — казалі мы сабе. Цяпер,

калі мы нація (хай сабе й невялікай

— тысяч 500 на 10 млн.), сядро нас

ёсьць зладзеі й героі, апойкі й алі-

ментнікі, гулякі й хлусы. Можам сабе

дазволіцца і пасъвінчыць. Нешта гэт-

кае і феміністкамі. Панятае жаноц-

касцьці быў несумышчальны з хулі-

ганскімі паводзінамі або непрыстой-

нымі манерамі. Існавала забароны на

нават на позы ў жытвы: ног не рас-

тасці, рука не матлай, не сутуль-

ся, не рагачы, будзь сціплай. Існава-

вал на позы ў жытвы: ног не рас-

тасці, рука не матлай, не сутуль-

ся, не рагачы, будзь сціплай. Існава-

вал на позы ў жытвы: ног не рас-

тасці, рука не матлай, не сутуль-

ся, не рагачы, будзь сціплай. Існава-

вал на позы ў жытвы: ног не рас-

тасці, рука не матлай, не сутуль-

ся, не рагачы, будзь сціплай. Існава-

вал на позы ў жытвы: ног не рас-

</div

Уладзімер Арлоў

Па сълядах князя Жыгімента

Апынуўшыся ў Чэхіі, сярднестатыстычны падарожнік зь Беларусі, які меў у школе станоўчую адзнаку па гісторыі, напэўна згадае, што нашу першую друкарскую книгу Францішак Скарына выдаў якраз тут, у Празе. На тое, каб ведаць, што ў чэскай сталіцы выпусліла сваю першую книгу й пражыла найлепшыя гады Ларыса Геніуш, багажу школьнікі можна не хапіць. Як, дарэчы, і на тое, каб не забыцца, што на Альшанскіх могілках у Празе знайшлі свой апошні зямны прыстанак прэзыдэнты Рады БНР Пётра Крачэўскі ды Васіль Захарка.

Што да героя, якому прысьвачана тваё сёньняшняе падарожжа ў часкую глыбінку, дык ён наагул вядомы нават ня кожнаму з айчынных дактароў гістарычных навук.

Чаго на скажаць пра іхных калегаў з Чэхіі. Дык на дзіве, бы Чэская ўніверсальная энцыклапедыя паведамляе пра нашага суйчынніка князя Жыгімonta Карыбута на некалькіх старонках, а спэцыялізаваная Энцыклапедыя гісторыі Беларусі адшкадавала яму ѿсясьм дзесяць невыразных радкоў.

Але гістарычны даведнік й манаграфіі засталіся адпачываць у Менску, а ты едзеш зь сябрамі сярод заснежаных пагоркаў у бок Кутнай Горы. Цябе цікавіць жывы ўраханын, звязанын з імем беларускага князя, што на колькі гадоў заняў чэскі пасад.

Князь Жыгімонт Карыбут быў пляменнікам гаспадара Вітаўта. Яшчэ ў зусім юным вёну ён браў удзел у съмротна небяспечнай экспедыцыі з мятаю ліквідацыі беларускага кузэна лох-нэскага пачвары, што здавён атабарыўся ў Лепельскім возеры і штогод ласаваўся на менш як тузінам грамадзянам Вялікага Княства Літоўскага.

У 1410 г. Жыгімонт мужна ваяваў на чале ўласнае харугвы пад Грунвальдам, а падчас гусіцкіх войнаў звязаўся з пяцістымі беларускімі войскамі Чэхіі.

Рэч у тым, што запрошаны на каралеўскі пасад Вітаўт выявіў ўласцівую яму абачлівасць і паслаў на выведку блізкага сваяка, якога чэхі, каб на блытаць са сваім нялюбім каралём, таксама Жыгімонту, ляпідарна называлі "князем К".

Тым часам ты зь сябрам ужо кружляеш пакручастымі брукаўкамі вулкамі старажытнага гардка Часлаў, дзе твой далёкі працак Жыгімонт Карыбут, ён жа князь К., склікаў увесну 1422 г. чэскі сойм.

У мясцовым рэстаранчыку, што наспраць абжытага галубамі помніка слыннаму правадыру гусітаў аднавокаму Яну Жыжку,

адбываецца чаканая сустрэча з часлаўскімі гісторыкамі і краязнаўцамі. Як і ўсе аматары старасьцевчыны, гэта досьць адметныя асобы, што мочна нагадваюць сваіх калегаў са славутых "Лябірінтаў" Вацлава Ластоўскага. Пададзены на закуску размайтыя сальцісоны і каўбаскі непазыбенна наводзяць на думку пра славянскіе адзінства. Славянскую разнастайнасць падкрэслівае акаличнасць, што замест замшлых пляшки "Старкі", як у Ластоўскага, стол аздабляе колькі бутэлек густой чырвонай "Франкоўкі".

Банальнае для гэтых мясыцінаў, не раўнуючы як кампот для заводскіх сталовак тваёй радзімы, віно "Франкоўка" разам з расповедамі чэскіх калегаў дапамагае больш выразна і яскрава ўяўіць, як у чаканыні соймавых паслоў князь Жыгімонт бавіў свой час. У прыватнасці, ты даведваешься пра ягоны ўлюблёны тост, што сустракаецца, дарэчы, у Мэтрыцы Вялікага Княства. Уздымаючы кубак з тагачаснай "Франкоўкай", князь К. піў за тое, "каб дзеўка кахала, каб куля мінала, каб шабля ня брала!"

Адной дзеўкі князю катастрафічна не хапала нават на адну ноч. Мясцовыя паданыні, падмацаваныя маладаступнымі пісмовымі крыніцамі, съведчыць, што Жыгімонт быў вялікім мілосьнікам жаночых вабнотаў. Апанаваны нечалавечай тугуо па жанчынах сваёй пакінутай з пільнай палітычнай патрэбай Бацькаўшчыны, знатны беларусін ад поўчы на дыльтынай залаходжваў на меней за пяць часлаўскіх прыгажуняў. Затым ён зазвычай выпіваў літровы кубак "Франкоўкі" і, съвежы, як раничная маргарытка, браўся займацца дзяржаўнымі справамі.

Маладзенькая зеленавокая афіцыянтка таксама яўна ня суправаць з рабіць эккурс у гісторыю і ўжо натапырыла свае дасканалыя ружковыя вушкі. Касавурачыцца на яе, адзін з часлаўскіх краязнаўцаў прыўшана распавядае, што князь Жыгімонт належаў да аматараў не зусім традыцыйных способаў любові. Штовечар ён загадваў, апрача ўсяго іншага, прынесці да сябе ў замкавую спачывальню збанок ліпавага меду, якім перад любошчамі мазаў сваім абраницамі грудзі ды іншыя і без таго салодкія месцы, не забываючыся пра гэтым і пра свае ўласныя.

Звычкі заежджага беларускага князя падабалася аўтахтонам на меней за тое, што ён прымала любае сэрцу гусітаў прычасыце "под обой", або, па-наску, двух відаў. Трэба меркаваць, што гэтая прыхильнасць падмацоўвалася і наяўнасцю пляці тысячаў узброеных заўзятых калегаў.

Віленская гарадзкая дума пастанавіла пазычыць гроши, каб зрабіць розныя патрэбныя для гораду ўстройствы, як электрычныя трамваі, вадаправоды і др. Для вадаправоду траба пабудаваць помпы і паставіць недзе высока грамадныя чан, каб пасыля вада ў склады даходзіла. Гэты аграмадны чан адзін інжынэр парадаў у Замкавую гару. Але людзі, каторым дорага мінуўшчына нашага гораду, абурыліся на гэты праект і, каб не дапусціць да гэтага, як мы чулі, зъбираюць подпісы пад такі пратэст:

"Прымаючы пад увагу, што Замкавая гары ў Вільні адзін з самых цікавых памятнікаў старасьцевчыны, што дзяляться пекнаму свайму палажэнню прызначае шмат людзей і служыць месцам для адпачынку гараджан, ўстройства на ёй без іншай патрэбы будынку, які маючага нічога супольнага зь ім гістарычнай мінуўшчынай, а тым больш звязаным з раскопкай можа быць спачываючых астанкаў герояў мінуўшых вікоў, было бы барбарствам у наш век недапушчальным."

Уважаючы гэта, мы, ніжэй падпісаны, выражаем сваё абурэнне і пратэст з прыгнічыні пасланіні на тутэйшы Акропаль."

Пад пратэстам падпісалася ўжо шмат людзей.

А.Ш.
13 (26) студзеня 1912 г., № 2

Імперыі Карлам IV.

Карлштайн быў скарбніцай і месцам захаваныя дзяржаўных рэгліяў. На пачатку гусіцкіх войнаў (расейскамуны дзевадлікі называе як "беспорядкі") цалкам лягічна паўстала праблема экспрапрыўцы замкавых каштоўнасцяў. Чэска-беларускія войска на чале з князем Жыгімонтом узяло Карлштайн у аблогу і, выгодна расставіўшы на горных схілах катапульты, закідала яго велічэзнымі каменнымі ядрамі ды бочкамі з падпаленай смалой. Калі гэта не дало прыкметнага ўражання, князь К. пастанавіў ужыць больш радыкальны сродак — замест смалы запоўніць бочкі фэкіліямі. "Гаўном", — сувора патлумачыў ён тым, што не валодаў вытанчанай тэрміналёгіяй.

Наперадзе ў князя К. было яшчэ дзесяць гадоў, прысьвеченых ческім клопатам.

Пра адзін з іх беларускі падарожнік усыщана дазнаеца з турыстычнага даведніка ў славутым замку Карлштайн, заснаваным у гарах паблізу Прагі чэскім каралём і імпэратарам Святой Рымскай

між людзьмі: маючи добры мабільнык, нават з балота можна дазваніца куды хочаш...

Новая "эўра"-крама ў цэнтры падўнібеларускага гораду. Юная палішчук, якая наўрад ці помніць савецкія часы, зважыўшы мне цукеркі, мэлянхолічна чакае, не зважаючы на чаргу, пакуль я іх зъбяру і распіхною на кішэнях. А за 60 км на поўдзень, ва Ўкраіне, гандляркі не толькі пакуюць тавар у бясплатныя пакеты, але й абавязково скажуць вам "дзякую". Дык дзе ж лепш жывуць?

Са сцяны мясакамбінату здымаюць вялікія драўляныя літары — апошні постперабудовачны лёзунг. У 94-м замест храстаматынага "Народ і партыя адзінны" тут звязаўся апалітычнае "Человек славыны працай". Жартайнікі прапаноўвалі працяг лёзунгу: "...кабан — салам, а карова — маслам!" Але іх не паслушалі, і вось — не прашло і 7 год, як маслы ды сала пайшлі на спад і мясакамбінату на стала чым "славіцца". Загружаны на траціну, ён усё больш нагадвае

ветрыўся з адчайных гусіцкіх галаў — яшчэ не дарэшты, і сёй-той заўгаўся. "Гроши ня пахнуць!" — адзрэзай адкуваны беларускі князь, што вывучаў на школе рэформы Вэспасіана. Нагадаўшы паплечнікам актуальнае для любой эпохі антычнае выслоўе, Жыгімонт выцадзіў звычайную дозу "Франкоўкі", але гэтым разам дэмантратыўна скрывеліўся. "Квас!" — пагардліва зазначыў ён, каб канчаткова паказаць гусітам, што гаспадар становішча.

Увечары таго самага дня замак трывал першую шкварную атаку фэкаліямі. Чэскі храніст Вацлаў Гаек з Лібачанаў паведамляе, што бамбаванье Карлштайну наўбыло вусыцішныя памеры. Не спадзяючыся на ўласныя магчымасці, абложнікі наладзілі падвоз "набожай" на толькі з близкіх ваколіцаў, а нахват з праскіх прыблізіліся да стаўлічных съёкавых равоў.

Уяўленне малое величную батальну панараму зь дзясяткамі настомных працаўніц-катапультаў, сотнямі прымаўдай бочак з боеамплеміткамі і несканчонай чарадою возчыкаў "залацатароў", на Праскім гасцінцы. Ты ўжо настолькі глыбока перанёсся ў тая рамантычныя часы, што твой нос пачынае моршыцца ад уласцівых ім водараў.

Менавіта гэта акаличнасць і вяртае цябе скрэзь духмяную смужу стагодзьдзяў у часлаўскі рэстаранчык, дзе плаваючы зусім будзённыя пахі вэнджаных качак і запечанага сынога калена.

Падобны да беларускага шляхціча тутэйшы гісторык цытуе Чэскую энцыклапедыю: "Пажаданы кароль чэскі Жыгімонт Карыбут патрапіў захаваць рэдкую талерандью да чэскага еротызму, што ў туу пару съедчыла пра вельмі цвярозы розум".

Ты падымаешся ѹ прапануеш ушанаваць памяць выбітнага продка ягоным улюблёным тостам. Сонечны прамені знаходзіць твой келіх, і "Франкоўка" ўспышвае густым рубіновым колерам — сымбалем рыцарства, ваяўнічасці й перамогі. Вы п'яце за тое, каб дзеўка кахала, і за ўсё астатніе. Зеленавокая афіцыянтка папраўляе карону сваёй каштанавай фрызуры. У лёгкай усмешцы, што грае на ейных вуснах, ты чытаеш ухвалу ѹ абяцаныя працаі.

Твой сябар пытаеца, ці маеш ты намер вяртацца сёньня ѹ Прагу. Ты марудаіш з адказам. Тваю скурку апякае салодка-усыцішны струмок халадку. Ты бачиш у рэстаранічным мэню ліпавы мёд і разумееш, што ѹ гэтую хвіліну на цябе заахвочвальна глядзіць сама музга гісторыі Кліё.

камуністычнага дынастайра, які дажывае апошнія дні ѹ "краіне Мальбара", сярод "піраній" і "акулаў" новага часу.

Ё-Лу-Пень! Якое ёмкае беларускія слова! Гэта пра таго, што сукаваты і лысі, сухі і непадатлівы, як яловы камель. Сякера і піла яго абыходзяць, і чалавек на любіць: яму што ѹ лоб, што ѹ лабешнік — усё адно.

Беларуская зіма: то сънег, то даждж, то хлюпа, то мароз — вечныя ваганы вакол "нуля". Пэўна, такі ўжо наш лёс — жыць на мяжы холаду і цяпля, балянсаваць між Захадам і Ўсходом, хістацца ѹ палавініцца, съходзіць і вяртацца... Вось і аўтарытэрый наша даволі "дэмакратычны", і дыктатар — з "чалавечскім ліцом", і выбары бываюць рэгулярна... А можа, у NATO і з калгасамі бяруць? Узялі б, хоць дзеля эксперыменту...

Васіль Аўраменка, Магілёў

Студзень

Кастусю Рамановічу — 75

1 студзеня 1927 г. у вёсцы Лозкі (Наваградчына) нарадзіўся Кастусь Рамановіч. Падчас нямецкай акупацыі ён быў сябрам Саюзу беларускай моладзі, а ўвесну 1944 г. вучыўся ў менскай афіцэрскай школе БКА, дзе “прыняў прысягу на вернасць Беларусі (эта была першая і апошняя прысяга)”. Саветы прыпомнілі яму ўздел у СБМ, выслыхавши пры канцы 1944 г. на тры гады ў Варкуту. У 1946 г. Рамановіч вярнуўся на Бацькаўшчыну і ў тым самым годзе ўзяў ўздел у заснаванні Саюзу вызваленія Беларусі — моладзевай падпольнай патрыятычнай арганізацыі, што ставіла мэтай змаганьне за незалежнасць Беларусі. Галоўным сродкам змаганьня была антысаўецкая агітация. У траўні 1947 г. СВБ разграбілі органы бяспекі. 18 сябраў атрымалі тэрміны зняволенія ад 8 да 25 гадоў. Рамановічу дали 10 гадоў лягера. У Беларусь вярнуўся толькі ў 1972 г., пасяліўшися ў Пінску. Зраз Кастусь Рамановіч бярэ актыўны ўздел у ТБМ, сацыял-дэмакратычным руху, друкаўся ў незалежнай прэсе з успамінамі пра СБМ і СВБ. Быў ён лётасць на звездзе беларусаў съвету. Іхная групка быўшых СБМаўцаў (Кастусь Рамановіч, Надзея Дземідовіч, Вероніка Касмовіч, Янка Жамойцін) вірталася адасоблены. Было што паўспамінаць.

Бронюсь, куды ты ідзеш?

1 студзеня 1927 г. у цягніку Віцебск—Менск быў арыштаваны драматург і рэжысёр Францішак Аляхновіч. У сярэдзіне лістапада 1926 г. Аляхновіч перабраўся з Вільні ў Менск — будаваць “беларускі дом”. Напіраўдзілі пераезд ў Менск яму прысьніўся дзіўны сон: “Здавалася... што ідзе вуліцамі Менску. Але ѿ сyne пацучу было зусім іншае. Адчуваў неўкі неспакой, страх часгосці. Знаёмыя ўчыкалі ад яго. Ён гнаўся і ня мог здаўнаць. Цяжкое пацучу ў самотнасці, бясцельнасці, непаграднасці”. Францішак Аляхновіч выслалі на 10 год на Салаўкі. Ён адседзеў 6 год, у 1933-м яго абмянялі на Браніслава Таращкевіча. На памежных пераходзе ў Коласаве ён кінуў Таращкевічу: “Бронюсь, куды ты ідзеш?”. Таращкевіч не паслу́хаваўся, пайшоў у саўецкі рай, дзе і злінуў, а Аляхновіч вярнуўся ў Вільню і напісаў мімуары “У каплюрох ГПУ”, якія пераклалі на 7 эўрапейскіх моваў. Любові саўецкіх гісторыкаў ён не здабыў нават пры незалежнай Беларусі, бо падчас нямецкай акупацыі рэдагаваў *Bielarski holas*, што і зараз кваліфікуеца як супрацоўніцтва з фашыстамі.

Успаміны Францішкі Сокалавай пра Хартыю'77

1 студзеня 1977 г. у Чехаславаччыне створана “Хартыя'77”, дакумент, які канстатаўшы адсутнасць правоў чалавека ў краіне.

Беларусістка Францішка Сокалава, дачка аднаго з кіраўнікоў Хартыі Яна Патакі, згадвае для Беларускай службы радыё “Свабода”: “Подпісы збираліся на такія маленькія лісточки, якія складаліся ў картатэку. Подпісаў прыбыўала і прыбыўала, а ўлады, кампартыя проста былі ўражаныя, ня ведалі, што рабіць, ня мелі інструкцыяў. Потым распачалі проста тэрор, якія адбывалася нешта страшнае — што імпрыялісты скарысталі групу прадажных адшчапенцаў, каб дзяржаву давесці да хаосу. Былі гэтым запоўненыя ўсе газеты, але яны зусім не пісалі, што ў тэксце Хартыі налагу ёсьць. Таму ва ўсіх установах, школах, прадпрыемствах ладзілі масавыя сходы, дзе людзям чытали пару нейкіх фразаў пра групу прадажных адшчапенцаў, і ўсе

гэта мусілі асуздзіць і падпісаць. Быў вялікі ціск на члену сем'і, каб адракліся ад сяброву Хартыі: былі, напрыклад, такія, што адракліся ад брата і пісалі пра гэта публічна ў газэту. Вельмі хутка быў зняволены Вацлаў Гавазл, і таму мой бацька пераняў кіраўніцтва... Бацька вельмі часта дапыталі. Ен пасяля тых допытаў прыходзіў да мяне, жартаваў. Я ж за яго вельмі баялася, усе мерала сваім жаночым разумам і казала яму: нашто вы гэта робіце, нашто ўлады тада раздражніць, што, калі вас усіх ліквідуюць? Я яму казала, што зараз не палітычнае пацяпленне, а палітычнае пахалданье. А бацька съязяўся, паліпіваў мяне па плячы і казаў: “Ну, ну, вы яшчэ да гэтага дажывяце” “Да чаго?” — пыталася я — “Ну, да свабоды, вядома!”

Кат-сталініст

8 студзеня 1902 г. нарадзіўся саўецкі дзяржаўны дзеяч Георгій Малінкоў. Улетку 1937 г. ён узначаліў камісію па праверцы беларускай патрыятычнай арганізацыі. На ліпенскім пленуме ЦК КП(б) Малінкоў выступіў з дакладам аб наўясці ворагаў народу ў беларускай кампарты. Даклад справакаваў беспрэцедэнтную хвалю рэпресіяў. Прыкладам, быў зняты з пасады 1-га сакратара Васіль Шаранковіч, першы кіраўнік беларус ЦК КП(б). Месяцам раней застраліўся камуніст-рамантык Алеś Чарвякоў.

25 гадоў са съмерці

Ліцьвінкі

10 студзеня 1977 г. у Кліўлендзе памёр беларускі эміграцыйны дзеяч і актыўіст прыходу Жыровіцкага Маці Божае БАПЦ Уладзімер Ліцьвінка.

Разгром Грамады

У ноч з 14 на 15 студзеня 1927 г. польскіх ўлады распачалі арышты сяброву Беларускай сялянска-работніцкай грамады. На той час Грамада налічвала блізу 120 тыс. чалавек, аўдзінаных у 2 тыс. гурткоў. Арыштавалі блізу 400 чалавек і ўсё кіраўніцтва. Грамада шчодра фінансавалася Камінтарнам, таму мела грошы на разьвіццё дзеянасці “Чырвоныя” гроши траплялі ў Вільню цераз банк, якім кіраваў будучы лідэр беларускіх калібрантаў Радаслаў Астроўскі.

Беларускі камікадзэ

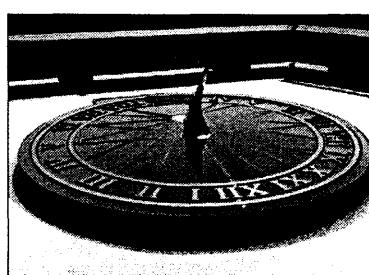
17 студзеня 1927 г. у вёсцы Волі на Івацэвічыне нарадзіўся Мікола Гойшык. Падчас апошняй вайны ён быў падрыўніком брыгады ім. Дзяржынскага. Уласнаручна пусціў пад адхон 7 нямецкіх цягнікоў. 24 красавіка 1944 г. патрызанам не ўдалося замінаваць рэйкі, дзе мусіў праходзіць эшелён з танкамі і гарматамі. Тады Гойшык кінуўся пад поезд, авбязаўшы сябе мінами.

Бібліятэкар

3 Капаткевічай у Вэрсалі

19 студзеня 1802 г. у Капаткевічах (сёнянішні Петрыкаўскі раён) нарадзіўся Гіпаліт Клімашэўскі, пісьменнік і бібліятэкар. У маладыя гады ён вывучаў філязофію ў Віленскім універсітэце, а ў 1831 г. браў ўздел у Лістападаўскім паўстанні. Унікаючы арышту, Клімашэўскі мусіў эміграваць. Тады палітычным прытулкам уцекаючы з Беларусі быў Францыя. Клімашэўскі атабарыўся ў Вэрсалі, дзе ў 1841 г. разам з сябрамі заснаваў таварыства Віленскай бібліятэкі і стаўся ягоным першым загадчыкам. Бібліятэку на-

КАЛЯНДАР

звалі Вэрсалска-Віленскай. Меркавалася, што яна станецца фундаментам для Віленскага ўніверсітэту на эміграцыі. У 1865 г. у сковішчах бібліятэкі знаходзілася 21 тыс. тамоў кніжак, 5 тысяч малюнкаў і гравюраў, 2 тыс. геаграфічных маўпай і больш за 500 рукапісаў. У 1874 г. Клімашэўскі памёр, а бібліятэку перавезўлі ў Польшчу. Спачатку ёй апекаваліся Дзялынскія, пасяля Замойскія. У 1925 г. бібліятэку перадалі дзяржаве. Сёе-тэо з сабранага Клімашэўскім можна зараз знайсці ў Нацыянальнай бібліятэцы, што ў Варшаве.

Далучальнік уніятаў

22 студзеня 1802 г. у Сяхновічах (Жабінкаўшчына) нарадзіўся будучы саветар і япіскап Ігнацы Жалайзоўскі. Ён падпісаў акт 1839 г. аб далучэнні ўніяцкай царквы да праваслаўнай, а пасяля паўстаннія 1863 г. актыўна спрыяў закрыццю касцёлаў. Затое падчас саветарскай дзейнасці ў Горадні Жалайзоўскі клапаціўся пра захаванне Каложы, зъбрыў бібліятэку і заснаваў стыпэндыю для дзяцей-сіротаў, навучэнцаў Віленскай духоўнай сэмінарыі.

Аляксандар

24 студзеня 1827 г. у фальварку Кунгулка (Лідчына) нарадзіўся Аляксандар Далеўскі, які ў 1846 г. разам з братам Францішкам заснаваў у Вільні “Братні саюз літоўскай моладзі”. Гурткі агітатаў саюзу ўзынілі скрозь па Заходній Беларусі. Хлопцы рыхтаваліся да паўстання, пачалі ліць кулі ў Бараўлянах. Царская штэгі выкрылі арганізацыю, і 25 сакавіка 1849 г. пачаліся арышты. Арыштавалі чалавек 200. Аляксандар вярнуўся ў Вільню пасяля 10 гадоў сібрскай катаргі і ў 1862 г. памёр ад сухотаў. Францішак яшчэ ўзяў ўздел у паўстанні Каліноўскага, за якое атрымаў 20 гадоў катаргі. Адседзеў, пераехаў у Варшаву, пражыў яшчэ 20 год. Трэці брат, Канстанцін Далеўскі, ад рэпресіяў Мураёва збег у Францыю. У часе Парыскай Камуны яго рассцяралі ў варсавскім татары. Нарабаўшыся і захапіўшы дзясяткі тысячаў палонных, яны рушылі назад. Вялікі гетман Канстанцін Астроўскі хуценька склікаў войска, нагнаў крымчакоў ля Кіева і разбіў іх ушчэнт. Палонныя ліцьвіны былі вызвалены. Альшанская бітва стала апошнім для Канстанціна Астроўскага.

Мікола Статкевіч). Скончыў Вайскова-палітычную акадэмію ў Ленінградзе (1936) і атрымаў прызначэнне ў Чыту кіраўніком дому патрыятычнай асветы. У 1938 г. зь неўдомных прычынаў Шнэка звольнілі, і ён вярнуўся ў Слуцак, дзе працаваў настаўнікам матэматыкі і вайсковай падрыхтоўкі.

Падчас нямецкай акупацыі Сыцяпан Шнэк узнаўшы ўзлуцкую паліцыю. У сакавіку 1944 г. прэзыдэнт БСР Радаслаў Астроўскі прызначыў яго начальнікам БКА па Слуцкай акруге. На Вялікдзень 1944 г. Сыцяпан і ягона сястра Ўладзімера Шнэка арыштавала слуцкае СД, і толькі асабістасць заступніцтва Астроўскага выратавала іх ад немінучай смерці.

Улетку 1944 г. Шнэкі пакінулі Беларусь. Пасяля шасціці гадоў бадзяньня па лягерах для палонных яны перарабіліся ў Аўстралію. Жыцьцё ў Аўстраліі было цяжкое, Шнэк працаваў на дрэванархтоках, зарабляючы 7 фунтаў у тыдзень і тулячыся ў драўляным буданчыку, больш падобным да сабачага.

Кіраўнік партызанаў

25 студзеня 1902 г. нарадзіўся Пётр Калінік, саветар дзяржаўных партыйных дзеяч. У часе другой сусветнай вайны ён кіраваў Беларускім штабам партызанскага руху (камуністычнага).

Бітва на Альшанцы

27 студзеня 1527 г. адбылася бітва пры рацэ Альшанка, што між Кіевам і Каневам. Узімку 1526—27 г. на Палессе ўварвалася 20-тысячная арда крымскіх татараў. Нарабаўшыся і захапіўшы дзясяткі тысячаў палонных, яны рушылі назад. Вялікі гетман Канстанцін Астроўскі хуценька склікаў войска, нагнаў крымчакоў ля Кіева і разбіў іх ушчэнт. Палонныя ліцьвіны былі вызвалены. Альшанская бітва стала апошнім для Канстанціна Астроўскага.

Мая партыя — Хрыстос

27 студзеня 1927 г. у Каўнасе памёр Юры Матулеўіч (сапр. Юргіс Матулеіц). У сінёкні 1918 г. Напалеонскі прызначыў саветара Юргія Матулеўіча віленскім біскупам. Прадстаўнікі розных палітычных партыяў імкнуліся перацягнуць яго на свой бок, але Матулеўіч падчас савецкай першай біскупскай імшы адразу: “Мая партыя — Хрыстос. Для мяне ўсе роўныя — што беларусы, што палякі, што літоўцы”. Быў адным з першых біскупau, які вывучыў беларускую мову.

Алег Гардзіенка

28 студзеня 1777 г. памёр Антоні Скарульскі, філэзаф і асьветнік, ксёндз-езуіт. Скарульскі выкладаў гісторыю і філязофію ў езуіцкіх навучальних установах, быў рэктарам калегіума ў Наваградку і Коўне. У 1772 г. ён стаў рэктарам Віленскай акадэміі. Асноўная праца — “Камінты па філязофії, альбо лёгіцы, то бок мэтафізікі, агульной і адмысловай фізікі”. Кнігу надрукавалі ў Вільні ў 1755 г., і яна доўгі час лічылася ў Вялікім Княстве клясычным спектаклем. Асноўны акцэнт зроблены на шыкоўнасці ўнікальных касцюмаў пэкінскай опэры.

Выставы ў Менску

Беларуская акадэмія мастацтваў запрашае на выставу польскага плякату “Далягляды жанраў”. На ёй можна п

СЭРВІЗАМ мэлянхалічна пародыя ПА РЭЖЫМЕ

Я сядоу на camel і еду ў Vorstadt купляць Kitecat. Ня хоча мой кот, гэтакі банет, есьць рыс зь мясам ды з пячуркамі, а таксама і гарбушу, што так прыменна ружаве ў нашым улюблёным Zepfer.

Мушу адкрыць чытчу мой big secret — я, вядома, еду не на вярблюдзе. Вядома, так было бы выгодней: ездзе павольна, з вышыні аглядаеш навакольле і пяеш пра ўсё, што бачыш, — бы той акын. Але насамрэч я еду трапелейбусам, а пра camel напісаў, бо так больш прыгожа. Я наагул люблю ўсё прыгожае. Уязьць, да прыкладу, нашыя жаночыя імёны — Валянціны, Святланы, Мары, Тацянны. Нейкі чытчу мог бы падумаць, што мы тут маскалі якія. Таму засяло свае зацемкі Сабінамі, Мажнінамі ды Вандамі, а Юрку пакіну для калірыту. І сябе не пакрыўджу — назавуся Севярын Банавэнтура.

Дарэчы, трохі аналітыкі. Пра Kitecat. Пры камуністах для нашых катоў і котак ён быў недасяжны. Хіба што хто прывозіў патаемна зь Беластоку. А зараз? Здаецца, нашыя каты, каб іх хто дапусціў да ўзделу ў галасаваньні, сказали б сваё рашучое “не” на людзкім камуністым.

Тым часам імкненне да пекнага штурхавае маё стыло over and over распавядцаць пра грудкі разынак, курагі, фінікаў, гарэхаў,

вінаграду, цытрусовых, каву розных гатункаў, у вакуумных пакунках і ў зярнітах, у бляшанках і кардонных скрыніцах, у стыльных калінінскіх тавараў, пра... Есьць, есьць ува мne штосьць флямандзкае, з залатога веку!

Але грамадзянскае пачуцьцё перасільвае. Вяртаюся думкамі да падзеяў на выбарах. Дождж. Напаўпадпольная канфэрэнцыя. Лічбы і факты. Парушэнні і пераслед. Затрыманні на вуліцы, на натоўпе. Начыня пе-трарусы. Ордэры, пратаколы. Зброя, бронегарэсці, шлемы. Адчуваючы, што зараз прыйдзецца і па цябе. Карацей, у паветры, здаецца, запахла смажаным.

Маланкін пракаіна думка — я ж прачытаў сціслую натацю сябрам выбарчай камісіі, якія хадзілі па кватэрах! Каб яны там у камісіі глядзелі! Каб абратлі нармальнага прэзыдэнта, бо гэтым усе сътыя па горла! И вось табе маеш!

Але я ня ўсё страчана — нашая сям'я вынайшла патаменную зброю. Мы так давоміліся: рабіць сабе прыменасць. Хай сабе съвятыць. А мы пойдзем у добрую краму, купім сабе французскі сэрвіз. Сядзем за столом у пакой, паставім новыя кубкі, зварым кавы, уключым тэлевізор. А яны ніхай пэнкніцу ад злосці!

Адно што гэтую патаменную зброю ўвесч час даўводзіцца ўдасканальваць. Ходзіць чуткі, што абяруць нашага на троці тэрмін. Хіба ўжо давядзенца купляць jeep? А значыць — трэба больш працаўца! (Езус Марыя! Гэта ж мне пільна трэба да майго сціплага notebook на 2 мэгабайты — мэсьдзьжы чытчуць!)

Але ніколі ўва мне ня съпіць дапытлівы розум аналітыка — чаму ж людзі, прынамсі падшпаркі й пэнсіянеры, не зьбіраюць і не ядуць альгы ды іншай садавіны з дрэваў, якімі засаджаны наш рамантычны горад?

Севярын Банавэнтура, Горадня

Наступны нумар “НН”

выйдзе 1 лютага, у пятніцу.
Бо “НН” выходзіць у пятніцу. У Менску ў продажы — з чацвяртага абеду. У нумары:

- “Сялянка”: 150 гадоў беларускай оперы
- Беларускі тым: тэма нумару
- Scherzo Евы Вежнавец “Візіт архівары-юса”

United World Colleges

Беларускі камітэт каледжаў міжнароднай супольнасці абвяшчае конкурс на атрыманьне стыпэндыяў у Міжнародных каледжах у Нарвегіі й Італіі і на ўздел у міжнародным сэмінары па прадпрымальніцтве “Бізнес-тыдзень” у Цэнтральным вінігтонскім універсітэце (ЗША).

Век абітурыентаў — 16—17 гадоў (16 гадоў павінна спойніца да 1 верасня 2002 г.). На першы тур абітурыенты павінны даслаць да 15 лютага 2002 г. заяву, пазначыўши свой адрас, контактны телефон і нумар школы, даведку аб стане здароўя, ліст пасыпховасці з мінулы і ёзны навучальны гады, звесткі аб узделе ў вучнёвskих алімпіядах, мастацкай самадэйнасці, спартовых сэксіях, копіі грамат, дыплёмаў, публікацыі ў прэсе і іншых дакументах, якіх съведчыць пра навуковую і творчую дзейнасць.

Дакументы на конкурс просьмі дасылаць на адрас: Менск, вул. Кірава, 21, з пазнакай “Конкурс”. Тэлефон для даведак: 227-32-77.

Прыватныя абвесткі

вітаны

Віншую Тамару Ільінічу Канстанціну з Днём народзіні. Шчасця, здароў, квæцен-буяньня!

Гісторыя і Жыццязілубія Гаспадара Георгія Штыхава з 3-5 годзідзьзем у 2002 г.! Натхненны і плен!

Дарагі Гаспадару Алегу Бынкоў! Радасна вітаю Вас з нараджэннем яшчэ аднаго сына — Уладзіслава! Шчасця, Багасця. Здароў!

Земціца, са съвятамі! Зычу поспехаў у пошуку сонсухаў. Хвілін

Прыгітаны маёй былой 119-й школе і асабістца Ціхановіч

Ірыне Леандарыне. Я на Вас не забылася. Посьпехаў

Вам. Котак-першакурсніца

Віншую Беларускі ліцей і ўсіх яго выкладчыкаў з дзесяцігодзідзьземі! 11 груп у асобе Котак-першакурсніц

Віншую з Днём нараджэнняў існавальмокнага пана Уладзімера Сабейскага! Посьпехаў у вівучэнні клясычнага права паслі. Г.Т.

ідзі

Нацыянальная адродзіцца толькі тады, калі кожны Беларус адродзіцца у сабе пачуцьё годнасці і шляхетнасці!

Белы Легіён. 207-00-00, а.б. 4979

Я табе кажу: “Да пабачэні, ты мае любая Чачні!”

Дапамагу пачаць уласную справу ў хаме (не распайсюджаньне). Прыйгытак ад 200 у.а. Нескладана! Могуць усе? Ад Вас капэрта са звязкаў купон б/а: а/с 122, Менск-89, 220089.

кантакты

Дзяйніце КІ Адгукніса. В.Р.

Дзякую спін. Навумчык на за спакойную, пераканаўчую воднапаведзь “вялікаму” філёзафу-чынніку Чобату. Беларус Шкую да памагомі беларускіх музыкі у справе запісу гіму Беларус з сучаснымі словамі. Уладзіслаў Жыгалка

Цікавы мужчына шукае актыўных сябров сядром вайскоўцаў ці міліцыянтаў. А/с 78, 220141, Менск

Ідзе падрыхтоўка па стварэнні Цэнтра вівучэння Skinheads. Пішыце — будзем ўдзячныя за любую інформацію. А/с 18, Берасць-23, 224023

пераклады

Пераклады зь нямецкай/ангельскай мовы. Пэйдж. 211-85-85, а.б. 25402

кнігі, музыка

Хрысьціяне Беларусі! Дапамажыце, калі ласка, парадай — дзе зынцы Біблію на роднай мове! Жодзіна, пр. Мір, 19-405

Запісы гурту “Стары Ольса” — “Келіх Кала”, “Bip”, іншыя запісы, відэа, аудые, паштобуки, значкі. Т.: 220-68-74 (у будні дні)

Альбомы з сэрыі “Беларускі Музычны Архіў” (на CD і аўдыё) можна набыць у Гомелі. Т.: 45-11-51

У Гомелі ёсьць альбом “Hard Life — Heavy Music” (на CD і аўдыё). Т.: 45-11-51

Аўдыё, відэа, паштобуки, іншаве — фольк, фольк-рок, паст-фольк, сцэдзінівачка, рыцарства. Т.: 220-68-74

БМА прапануе: калірны плакат “Крамы” з календаром на 2002 г., metal-праект “Hard Life — Heavy music”, альбом “Крамы” “Хавайся ў бульбу”, альбом “Сэрыя Эўропы ін rock”, дыск Сяргея Сокалава-Воісіа і Міколы Равенскага і інш. а/с 5, Менск, 220085. Пойдж.: 211-85-85 (а/с 8-0296-49-08-88. www.BMA.home.by, wital@tut.by)

ложак

Аддам ложак для немаўляці (бяз колца). Т.: 256-71-65

прадаю

Буталкі (пустыя) залёныя і карычневыя, не танкія чым 60 рублёў за штуку (агулам калі 500 шт.). Гэта, на жаль, жарт. Т.: 221-21-81

Майк “Крамы — Хавайся ў бульбу!” Т. (у Гомелі): 45-11-51

запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (на больш за 15 слоў) бесплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозвішча

Адрес, тэлефон

АНДРЭЙ СЫЧОВА

Чын з Паўночнай Карэі

У інстытуція часы я меў сябра з Паўночнай Карэі. Звалі яго Чын. Аднойчы Чын на маё запрашэнне прыехаў у Пінск. Мае бацькі жывуць недалёка ад цэнтра ў старой драўлянай хаце, пабудаванай яшчэ ў міжваенны час. (Дарэчы, хата месціцца на вуліцы Пралетарскай, якая за палікамі мела абалютона супрацьлеглы, у клясавым сэнсе, назоў — “Панская.”) Чын паглядзеў на паточаныя шашалем съцены майго жытла ды сказаў: “Слухай, апранаешся ты съціпла, а насамрэч — вельмі заможны чалавек, калі ў цэнтры гораду можаш дазволіць сабе пабудаваць аднапавярховы драўляны дом, замест таго, каб жыць у хмарачосе. Зямля ж у цэнтры мусіць быць жахліва дарагай!” Ну як яму патлумачыш, што зямля ў нас ня можа быць прыватнай уласнасцю? Нават у Пінску.

* * *

Калі была нагода выпіць і ўсе сядалі прыстале, Чын заўсёды перапрашаў, прасіў пачакаць, ускокаў ды беру на краму па съмтану. Ён запіваў беларускую гарэлку толькі беларускай съмтанай... У Паўночнай Карэі пра съмтану ня ведаюць.

* * *

Аднойчы ў інстытуціі інтарнаце мы зьбіралі хто што мае на вячэр. Алесь, наш сусед па пакой, дастаў рагу ў пайлітровым слоіку. Чыну спадабалася рагу, і ён спытаў у Алесь, дзе той яго купіў.

— З дому прывёз, — адказаў Алесь.

— У Воршы такое прадаюць?

— Не, маці прыгатавала.

— Як гэта прыгатавала?! Ты што маеш машыну да закатваных слоікаў?!

Дзе ты яе трymаеш? Гэта ж толькі вялікія фірмы, што здаймаюцца кансерваваннем, маюць такое аbstalzvannye!

Аляксей Дзікавіцкі, Варшава

Паштовая скрынка

Сяргею К. зі Менску. Тыражы беларускай музыкі з парадунанні з тыражамі расейскамуных адлюстроўваюць больш чым што рэальную палітычную вагу людзей беларускай культуры ў нашай дзяржаве. Тут раздвае рафрамі на чыніца ня зъміненія, патрэбная шматгадовая руліўская праца. Свой жа праект апішыце больш падрабязна.

Яну Н. з tut.by. Кабан — вобраз, бліз